

N 2008

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel.: 6243739

JAARVERSLAG EN JAARREKENING 2008
van de stichting
HET NATIONALE BALLET
Amsterdam

Deel I Jaarverslag Raad van Toezicht

Deel II Bestuursverslag

1.	Artistiek beleid	4
2.	Financieel beleid	5
3.	Publieksbereik	6
4.	Tournees	7
5.	Visitatieprocedure en Kunstenplan	7
6.	Educatie	8
7.	Personeel & Organisatie	8
8.	Feiten en Cijfers	10

Deel III Activiteitenverslag

1.	De Voorstellingen	12
2.	Bijzondere activiteiten en andere bijzondere of markante momenten	15
3.	Educatie	16
4.	Prestatie overzicht	19

Deel IV Jaarrekening

1.	Balans per 31 december 2008	21
2.	Functionele exploitatierekening	22
3.	Kasstroomoverzicht	23
4.	Algemene toelichting	24
5A	Toelichting op de balans	26
5B	Niet uit balans blijvende rechten en verplichtingen	29
6.	Toelichting op de exploitatierekening	30

Deel V Overige gegevens

Accountantsverklaring	37
Gebeurtenissen na balansdatum en resultaatbestemming	38

Deel VI Bijlagen

1.	Mutaties in personele bezetting 2008	39
2.	Samenstelling van bestuur en Raad van Toezicht	40

Het jaarverslag en de jaarrekening 2008 zijn opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directie, zijnde het stichtingsbestuur, en goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht van 20 april 2009. De Raad van Toezicht verleende bij de goedkeuring van de jaarrekening kwijting aan de directie voor het in 2008 gevoerde beleid.

De jaarrekening is voorzien van de goedkeurende accountantsverklaring van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. De directie en de Raad van Toezicht hebben gezamenlijk en afzonderlijk overleg gehad met de accountant.

De Raad heeft in 2008 vijf maal vergaderd en bestaat per 31 december 2008 uit vijf leden. In de samenstelling van de Raad zijn de volgende mutaties te melden:

- Afgetreden als toezichthouder van de stichting: de heer Joost Kuiper, de heer Han Ebbelaar en de heer Hans Tijssen
- Toegetreden als toezichthouder van de stichting: mevrouw Annemieke Gerritsma, mevrouw Bernadette Langius en de heer Hans Hoogervorst

De relevante gegevens over de toezichthouders zijn opgenomen in de bijlage op pagina 40.

In de samenstelling van het directieteam is een wijziging opgetreden door de toetreding per 1 maart van de heer drs. Stijn Schoonderwoerd als zakelijk directeur van Het Nationale Ballet. Uit hoofde van deze functie is hij tevens (mede)directeur van Het Muziektheater.

Conform de wettelijke verplichtingen heeft een delegatie van de raadsleden in 2008 twee overlegvergaderingen tussen de Ondernemingsraad en directie bijgewoond. Met de beide directieleden zijn functioneringsgesprekken gevoerd.

De Raad is tevreden met het behaalde resultaat op zakelijk gebied. Op het artistieke vlak deelt de Raad het advies van de visitatiecommissie om meer te investeren in nieuwe producties. De Raad heeft – mét de visitatiecommissie – vastgesteld dat dit een grotere financiële armslag vereist voor Het Nationale Ballet. De Raad heeft dan ook met waardering kennis genomen van de door de Gemeente Amsterdam toegekende verhoging van de subsidie in de periode 2009-2012. Daarnaast zullen ook de komende jaren sponsorinkomsten en particuliere bijdragen onontbeerlijk zijn om de artistieke ambities te realiseren. Dit baart de Raad in het licht van de algemene financiële en economische omstandigheden enige zorgen. Het is daarom goed dat in 2008 en voorgaande jaren een eigen vermogen is gevormd dat tegen een stootje kan. Hierdoor kan de artistieke lat blijvend hoog worden gelegd, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het programma voor seizoen 2009-2010 dat met een veelheid van premières en internationale topchoreografen aantoont dat Het Nationale Ballet op de goede weg is.

De Raad van Toezicht van Het Nationale Ballet

Wim Kok, voorzitter
Astrid Elburg
Hans Hoogervorst
Annemieke Gerritsma
Bernadette Langius

2008 was voor Het Nationale Ballet een goed jaar.

Met de gloednieuwe *Coppelia* presenteerde het gezelschap weer een nieuwe avondvullende productie aan haar Amsterdamse publiek; het hommageprogramma *Rondom Rudi* was een eerbetoon aan een van de grootste nog levende kunstenaars van ons land maar ook aan het eigen verleden van het gezelschap; met de internationale topchoreograaf Alexei Ratmansky werd een samenwerking gestart die zo goed beviel dat hij in 2010 al weer terugkeert; vaste choreografen Hans van Manen en Krzysztof Pastor creëerden nieuwe meesterwerken; de danskwaliteit van het tableau won aan kracht; financieel werd een aanvankelijk begroot tekort voorkomen; de door de overheid gestarte procedure van kwaliteitsbeoordeling leidde tot hoge rapportcijfers; en de stad Amsterdam kende het gezelschap voor 2009-2012 een hogere subsidie toe.

Kortom, 2008 legde de basis voor verdere groei van Het Nationale Ballet in de komende jaren.

1. Artistiek beleid

In 2008 werden reeds in gang gezette artistieke ontwikkelingen voortgezet en uitgebouwd: vernieuwing van het avondvullende repertoire, verdere spreiding van belangrijk repertoire door Nederland, introductie van zowel nieuwe namen uit de choreografische wereldtop als nieuw talent van eigen bodem en versterking van het solisten tableau.

Er werd zowel naar de toekomst als naar het verleden gekeken, waarbij het accent dit jaar lag op de eigen identiteit van Het Nationale Ballet, met veel aandacht voor werk van (voormalige) huischoreografen.

Eén van de doelstellingen uit het beleidsplan -het jaarlijks toevoegen van een grote nieuwe avondvullende productie aan het repertoire- werd waargemaakt met een vrolijke en moderne versie van *Coppelia*, een familievoorstelling die op Valentijnsdag in première ging en enorm veel aandacht in de media kreeg. De productie, met libretto van Janine Brogt op de aanstekelijke muziek van Leo Delibes en choreografie van artistiek directeur Ted Brandsen, trok duizenden veelal nieuwe toeschouwers naar het Muziektheater. De spectaculaire decors en kostuums van Sieb Posthuma en François-Noël Cherpin kregen veel bijval en vooral de internationale pers was unaniem lovend over het gehele ballet. Het grote succes bij het publiek heeft ertoe geleid een reprise van *Coppelia* al in 2009 te plannen.

Door te investeren in een geheel nieuw reisdecor kon de geliefde klassieker *Romeo en Julia* (van Rudi van Kantig, uit 1967) voor het eerst ook in schouwburgen in het hele land worden gezien. Een groot en breed publiek kwam hierop af.

Tijdens deze reisvoorstellingen kregen nieuwe en opkomende solisten de kans hun debuut te maken in deze uiterst zware dragende rollen, belangrijk voor het ontwikkelen van het tableau en boeiend voor het publiek. Hetzelfde gebeurde ook aan het eind van het jaar, bij de lange en zeer goed bezochte reeks *Notenkraker en Muizenkoning* in december, toen een grotendeels vernieuwd en enthousiast tableau zorgde voor spannende roldebuten en sprankelende voorstellingen.

Nieuw voor het Nederlandse publiek was het werk van de Russische choreograaf Alexei Ratmansky, wiens *Russian Seasons* in maart met veel succes zijn Europese première beleefde. Ratmansky wordt wel gezien als het grote choreografische talent van klassiek ballet anno nu en was o.a. verantwoordelijk voor een wederopbloei van het Bolshoi Ballet dat hij tot eind 2008 leidde. Deze eerste kennismaking beviel wederzijds zo goed dat er afspraken zijn voor verdere samenwerking met deze veelgevraagde choreograaf: in 2010 maakt hij een nieuwe avondvullende productie van Don Quichot voor Het Nationale Ballet.

Spraakmakend was een uniek project voor het Holland Festival, *In Space*, waarin de drie vaste choreografen van Het Nationale Ballet samenwerkten aan één avondvullende productie. De voorstelling was opgebouwd uit verschillende onderdelen rond een en hetzelfde thema: 'ruimte'. Ijkpunt hierbij was de reprise van Hans van Manen's *Situation*, waaromheen nieuwe werken werden gecreëerd. Voor *In Space* kregen ook vier jonge choreografen uit eigen gelederen, die hun talent in verschillende New Moves -choreografie workshops- hadden bewezen, de opdracht solo's te maken voor beperkte, specifieke ruimtes in de foyers van het Muziektheater. Choreograaf en improvisator Michael Schumacher creëerde in samenwerking met de dansers het overgangsspektakel tussen publieksruimte en zaalgebeuren. Schumacher won later in het jaar zowel de Gouden Zwaan van de VSCD als de Jiri Kylian-ring, uit erkenning voor zijn grote en bijzondere bijdrage aan de Nederlandse dans. Enkele dagen na deze première toonden zeven jonge dansmakers uit het eigen gezelschap nieuw werk in het altijd spannende *New Moves*.

Seizoen 2008-2009 begon met een eerbetoon aan Rudi van Dantzig, de charismatische, zeer gedreven choreograaf en voormalig artistiek leider van Het Nationale Ballet die vijfenzeventig werd. Op zijn eigen verzoek werd de viering kleinschalig en intiem gehouden, met een programma waarop drie kenmerkende choreografieën van hemzelf stonden en een belangrijk werk van goede vriend en geestverwant Toer van Schayk. Voor veel van de vaak jonge dansers, evenals voor een deel van het publiek, was dit de eerste kennismaking met de stijl en het werk van Van

Dantzig en Van Schayk. Het grote artistieke en historische belang van dit programma werd alom erkend, net als de geweldige bijdrage van zowel Rudi van Dantzig als Toer van Schayk aan de ontwikkeling van het hedendaagse ballet, in Nederland en ver daarbuiten.

Niet iedereen had dezelfde affiniteit met de expressionistische werken van Van Dantzig of met de sculpturale bewegingstaal van Van Schayk's monumentale *7e Symfonie*, maar het is van groot belang om ook jonge dansers en een nieuw publiek kennis te laten maken met de grondleggers van ons gezelschap.

Vaste choreograaf en grootmeester Hans van Manen, die in 2007 nog werd geëerd met een aan hem gewijd festival, was sterk vertegenwoordigd met twee reprises, een première voor HNB en een wereldpremière die wederom getuigde van zijn grote klasse. Ook huischoreograaf Krzysztof Pastor drukte zijn stempel op het jaar, met het zeer goed ontvangen *Moving Rooms* - deel van *In Space* in juni- en de herneming van zijn avondvullende *Don Giovanni* in oktober. Bij deze herneming greep Pastor de kans aan om onderdelen van het ballet verder uit te werken of te veranderen. Grote avondvullende werken worden vaak onder grote tijdsdruk gemaakt en zijn zelden helemaal "af" bij de eerste serie. Het is dus belangrijk om zulke producties door te kunnen ontwikkelen.

Aandacht voor het verleden was er ook; in november bij de première van het reisprogramma in Den Haag, dat werd opgedragen aan Marianne Hilarides, de eerste "echte" Nederlandse ballerina die haar naam vestigde in de jaren vijftig en zestig. Tientallen oud-HNB dansers kwamen voor deze gelegenheid bij elkaar en haalden herinneringen op aan de nog zo jonge maar veelbewogen geschiedenis van het gezelschap.

Het verloop binnen het danserstableau was minder groot dan in het voorgaande jaar, maar toch blijkt de internationale trend tot sneller wisselen van gezelschap ook bij de HNB -dansers gebruikelijk te zijn geworden. Tweede solisten Nicolas Rapaic en Enrichetta Cavalotti verlieten na langdurige danscarrières, waarin beiden een sterke bijdrage geleverd hebben aan ons gezelschap, niet alleen de groep, maar ook het vak. Tweede solist Artem Yachmennikov vertrok naar het Bolshoi Ballet. Twee nieuwe mannelijke eerste solisten uit de Verenigde Staten kwamen de tweede helft van het jaar de top van de groep versterken: Casey Herd (voorheen Pacific Northwest Ballet), die in 2007 zijn debuut bij Het Nationale Ballet maakte als gastsolist in *The Sleeping Beauty*, en Sascha Radetsky (voorheen American Ballet Theatre). Na een knieoperatie was eerste soliste Rūta Jezerskyte helaas het gehele jaar niet op de planken te zien. Andere dansers waren kortere of langere tijd uit roulatie en, vooral aan het einde van het jaar, was het aantal blessures hoog.

De samenwerking met Holland Symfonia was ook dit jaar uitstekend, mede dankzij het goede samenspel tussen muzikaal leider Ermanno Florio, artistiek directeur Sven Arne Tepl van HS en chef dirigent Otto Tausk. Het is verheugend dat het muzikale niveau van de voorstellingen groeit.

Het reizen naar locaties buiten Amsterdam bleek in 2008 opnieuw problematischer dan voorheen. In filegevoelig Nederland zitten dansers niet zelden zes of zeven uitputtende uren in de bus om twee uur op het toneel te staan. Er is enorm verlies aan repetitietijd voor nieuwe producties, en zowel het artistieke niveau van de voorstellingen als de gezondheid van de dansers dreigt gevaar te lopen.

Na overleg op het Ministerie van OCW is besloten om vanaf 2009 het aantal voorstellingen in schouwburgen buiten Amsterdam iets te verminderen.

Het Nationale Ballet was naast haar reguliere voorstellingen in 2008 weer actief op "andere podia" of bij andere gelegenheden. Zo werd als hoofdmoot van *Music Meets Dance*, de opening van de Robeco Zomerconcerten, *Live* van Hans van Manen uitgevoerd in het Concertgebouw Amsterdam. Het gezelschap trad op tijdens de Uitmarkt, bij de feestelijke jubileumavond van de Stadsschouwburg Groningen, op de openingsavond van de Nederlandse Dansdagen in Theater aan 't Vrijthof (Maastricht), en bij *Bollywood Bazaar*, de afsluiting van het India Festival in het Concertgebouw.

2. Financieel beleid

Het boekjaar sluit met een batig saldo van € 216.000,-, terwijl de begroting voor 2008 nog een tekort van € 478.000,- had laten zien. Deze substantiële verbetering heeft verschillende oorzaken.

De publieksinkomsten (uit onder meer kaartverkoop en uitkopen) waren vrijwel als begroot, afgezien van de begrote opbrengst van de tournee, die niet is doorgegaan. Tegenover deze weggefallen opbrengst stond een even hoge kostenpost die uiteraard eveneens wegviel toen de tournee niet doorging.

De opbrengsten uit sponsoring, fondsen en donaties waren zo'n € 40.000,- hoger dan begroot.

De door OCW en Gemeente Amsterdam toegekende subsidies waren ruim 2 ton hoger dan begroot. Het verschil met de begroting laat zich verklaren doordat van een lager accres is uitgegaan. De hogere subsidie heeft dan ook zijn tegenhanger bij de vaste personeelskosten.

De personele beheerslasten bleven zo'n € 125.000,- achter op de begroting. Voor € 60.000 is deze meevaller het gevolg van de herrekening van de voorziening vakantiedagen. Deze bleek voor de kantoorstaf te laag te zijn opgenomen, en voor de dansers te hoog (vrijwel kostenneutraal). Het restant van deze meevaller laat zich verklaren door het niet of later invullen van enkele vacatures.

De materiële beheerslasten kwamen € 40.000,- lager uit dan begroot, en verbeterden ook ten opzichte van 2007. Dit was met name het gevolg van lagere uitgaven aan algemene publiciteit.

De vaste personeelskosten voor de producties (artistieke staf en dansers) kwamen bijna € 190.000,- hoger uit dan begroot, en ze namen ten opzichte van 2007 met € 470.000,- toe. De overschrijding is voor € 65.000,- te verklaren uit de bovengenoemde verschuiving reservering vakantiedagen. Ook geldt dat de in de begroting opgenomen loonontwikkeling lager was dan de werkelijke; dekking hiervoor is uiteraard geleverd via het loonaccres dat hoger was dan begroot. Tenslotte speelt de noodzakelijke uitbreiding van het aantal dansers een rol; in de maanden november en december zijn er als gevolg van het grote aantal blessures veel dansers op tijdelijk contract ingehuurd. Ook de aan producties gerelateerde losse personele kosten (artistieke teams e.d.) kwamen hoger uit dan begroot (€ 72.000,-). Dat de begroting qua productiekosten kennelijk onvoldoende accuraat was, bleek ook uit de sterke afwijking van de productiekosten voor door Het Muziektheater uitgevoerde werkzaamheden.

Opnieuw bleek dat de voorspellende waarde van de begroting verbetering behoeft. Dit is mede een gevolg van het feit dat de begroting werd opgesteld op een dusdanig vroeg moment, dat nog niet alle artistieke activiteiten zijn vastgesteld en veel contracten nog niet zijn uitonderhandeld. Voor de begroting 2009 is een andere werkwijze gehanteerd, die moet leiden tot een kwaliteitsverbetering.

Het Nationale Ballet voldeed in 2008 ruimschoots aan de geldende eigen inkomstennorm van 15/85% die door het Ministerie van OCW wordt gesteld. Dat neemt niet weg dat Het Nationale Ballet in 2008 al de gevolgen heeft ondervonden van de economische crisis die in 2008 uitbrak. Een nieuwe zakelijk directeur en een ambitieus programma om met belangrijke bedrijven in gesprek te treden over samenwerking leken uitzicht te bieden op een stijging van de sponsoropbrengsten. Maar het bleek al snel dat bedrijven in deze tijden weinig animo hebben om nieuwe contracten af te sluiten. Aangezien Het Nationale Ballet weinig doorlopende samenwerkingsverbanden met sponsors heeft (geen hoofdsponsors bijvoorbeeld) is het gezelschap kwetsbaar als de markt stilvalt. Met enige zorg wordt daarom gekeken naar de plannen van het Ministerie om de inkomstennormen fors te verhogen.

De artistieke plannen voor 2009 en 2010 zijn zodanig ambitieus dat de directie uitgaat van tekorten op de exploitatie in beide jaren. Nieuwe avondvullende producties (*Giselle* in 2009, *Don Quichot* en *Nijinski* in 2010) zullen een groot beslag leggen op de beschikbare middelen. Het vermogen van de stichting is inmiddels zodanig dat het verantwoord is om deze verplichtingen aan te gaan.

3. Publieksbereik

Voor Het Nationale Ballet werden er in 2008 ruim 97.000 kaarten verkocht in Het Muziektheater Amsterdam en in de Nederlandse theaters waar Het Nationale Ballet optrad. Dat betekent een gemiddelde zaalbezetting van 76%, een daling tegenover 82% in 2007. Deze is eenvoudig verklaarbaar door het repertoire; 2007 kende meer "populaire" titels.

In totaliteit telde Het Nationale ballet 107.877 bezoekers. Het aantal voorstellingen bedroeg 101.

Qua verkoop van toegangskarten viel met name de avondvullende productie *Don Giovanni* tegen. Eens te meer is gebleken dat het buitengewoon lastig is om -ondanks een (bescheiden) reclamecampagne op de nationale tv- in grote getale publiek te vinden voor dergelijke avondvullende reprises, wanneer die niet de status hebben van 'balletklassieker' zoals een *Zwanenmeer* of *Romeo & Julia*. Ook voor de zogenaamde Triple Bills –programma's met meerdere vaak moderne choreografieën- lijkt de kaartverkoop moeilijker te gaan. Internationale vergelijking leert dat bij andere topgezelschappen het aantal voorstellingen van zulk repertoire lager is, dan wel het aantal te verkopen stoelen per voorstelling kleiner (zoals bijvoorbeeld bij het Nederlands Dans Theater).

In 2008 bleek ruim 54% (9.589 adresgegevens) van het totaal aantal geregistreerde bezoekers 'nieuw', dat wil zeggen dat hun gegevens niet eerder voorkwamen in de database van Het Nationale Ballet en Het Muziektheater. In 2007 was dit percentage 49% (8.213 naw's). Het totale klantenbestand groeide dit jaar met 12% naar circa 90.000 adressen. In vergelijking met de klassieke muzieksector blijkt ballet een veel bredere publieksgroep aan te spreken, en dat is goed nieuws. Daar staat wel weer tegenover dat dit publiek veel minder vaak een voorstelling bezoekt dan de "heavy users" uit de klassieke muzieksector.

De prijzen voor toegangskarten van Het Nationale Ballet in Het Muziektheater Amsterdam zijn in het seizoen 2008-2009 met gemiddeld 5% gestegen. Ook het vorige seizoen was eenzelfde verhoging doorgevoerd. Er bestaat inmiddels aanleiding om te veronderstellen dat deze prijsverhoging een negatief effect heeft op de bezoekfrequentie van trouwe bezoekers.

In 2008 werden er 4.501 abonnementen verkocht voor het seizoen 2008-2009. Dat is een lichte daling ten opzichte

van de abonnementencampagne van 2007 (4.785). In termen van omzetcijfers heeft de campagne nagenoeg hetzelfde opgeleverd als die van 2007, o.a. als gevolg van de prijsstijgingen. De verschuiving naar verkoop van losse toegangskarten zet zich gestaag voort.

In 2008 begon Het Nationale Ballet met een groep jonge Nationale Ballet-ambassadeurs, veelal scholieren en beginnende studenten, die regelmatig op kantoor bij elkaar komen en bespreken hoe Het Nationale Ballet gepromoot kan worden onder hun eigen leeftijds- en groepsgenoten. Ze helpen bij het verspreiden van flyers en posters, en begeven zich op de digitale snelweg om berichten over het ballet online te verspreiden.

De brede mediamix die Het Nationale Ballet hanteert, is nagenoeg ongewijzigd gebleven. Wel zijn er lichte accentverschuivingen te bespeuren. Zo is er de terugkeer, in een nieuwe vorm, van een relatiemagazine: afgelopen najaar introduceerde Het Nationale Ballet de nieuwsbrief *To the point*. Het is een nieuwskrant van bescheiden omvang, waarin wetenswaardigheden over Het Nationale Ballet te vinden zijn en die alle vaste relaties en abonneerders iedere drie maanden gratis thuis ontvangen.

Online middelen krijgen steeds meer belang in de marketingmix. Op de website zijn nu per productie korte promotietrailers te zien; er is een webwinkel, en er verschijnen regelmatig online polls. Het aantal websitebezoekers per maand is in 2008 gegroeid naar 32.000 (tegenover gemiddeld 30.000 unieke bezoekers per maand in 2007).

De speciale Nationale Ballet-hyve op Hyves groeide naar een totaal van 1.346 vrienden (een verdubbeling t.o.v. 2007) en de filmpjes op het speciale You Tube-kanaal worden steeds vaker bezocht. Zo werd de *Zwanenmeer* Bijlmermeer-clip in zes maanden tijd ruim 5.000 keer bekeken.

Net als voorgaande jaren organiseerde Het Nationale Ballet in 2008 ook uiteenlopende activiteiten met een bijzonder karakter, meestentijds in samenwerking met winkels en andere culturele partijen. De bedoeling is om daardoor extra vrije publiciteit te bereiken. Het meest succesvolle optreden in dit verband vond plaats in een van de etalages van en in samenwerking met de Bijenkorf Amsterdam, waar een minioptreden van *Coppelia* te zien was. Resultaat was onder meer een foto op de voorpagina van de Volkskrant.

Ook in 2008 was Het Nationale Ballet als vanouds weer erg zichtbaar in de media. Behalve gewoontegetrouw in dagbladen (voorbekijkings, reportages, recensies), ook volop in magazines (modefotografie, interviews), weekbladen, evenals op radio en tv (NOS Journaal, De Kunst, Aperitivo, De Wereld Draait Door, Pauw & Witteman).

Met name het programma *Rondom Rudi van Dantzig* genereerde erg veel vrije publiciteit; in mediawaarde (exclusief radio/tv) ging het om een bedrag van maar liefst € 322.000.

Vermeldenswaard is ten slotte dat de poster voor de productie *On the move* werd genomineerd voor de Theaterafficheprijs 2007.

4. Tournees

Tournees buiten Nederland vonden in 2008 niet plaats -behalve deelname aan het Shanghai International Arts Festival in oktober door de artistiek directeur en twee solisten- traden alleen individuele solisten in het buitenland op als gastsolist - o.a. in Rome, Boedapest, Sydney en Seoul. Geplande tournees naar Zuid Afrika en Spanje vielen om financiële of planningsredenen in het water.

Voor een balletgezelschap als Het Nationale Ballet is het hebben en behouden van een hoogstaande internationale reputatie van levensbelang voor de positionering op een steeds mondialisering opererende markt, voor de aantrekkingskracht van de groep op topdansers, en voor de reputatie bij het Nederlandse publiek.

Buitenlandse tournees zullen de komende jaren meer prioriteit moeten krijgen, wil Het Nationale Ballet zijn naam als internationaal belangrijk gezelschap waar blijven maken. Zowel in planning als budgettering zal hier ruimte voor gemaakt moeten worden.

5. Visitatieprocedure en Kunstenplan

Het jaar 2008 stond in het teken van de Cultuurnota 2009-2012. Zowel de gemeente Amsterdam als de Rijksoverheid namen besluiten over de hoogte van de subsidies voor de culturele instellingen in de komende vier jaar. Bij het Rijk werd hierbij -voor het eerst- gewerkt met een internationale visitatiecommissie, die een "deskundigenoordeel" velde over het artistiek en zakelijk functioneren van Het Nationale Ballet. Zij maakte hierbij gebruik van een uitvoerige zelfevaluatie, waarin het gezelschap zelf haar eigen functioneren beoordeelt. De visitatiecommissie kwam tot hoge rapportcijfers voor Het Nationale Ballet. Ook stelde de commissie vast, dat de financiële middelen waarover het gezelschap kan beschikken te gering waren.

Een terechte constatering, die verwees naar de subsidiekortingen waar Het Nationale Ballet in het nabije verleden mee te maken heeft gehad.

Aangezien ook de Amsterdamse Kunstraad een positief oordeel uitsprak over Het Nationale Ballet, besloot cultuur wethouder Carolien Gehrels om het gezelschap structureel meer armslag te geven door de subsidie m.i.v. 2009 met jaarlijks € 250.000,- te verhogen. De Minister van Cultuur volgde dit voorbeeld niet, zodat Het Nationale Ballet per saldo nog altijd minder te besteden heeft dan bijvoorbeeld in 2004. Hoe het ook zij, het is zonder meer positief dat zowel de visitatiecommissie als de Amsterdamse Kunstraad zich positief over Het Nationale Ballet hebben uitgesproken, en hebben vastgesteld dat het gezelschap een verdere subsidieverhoging zou verdienen. Het is nu aan het gezelschap om de komende jaren een zodanig artistiek beleid te voeren dat de onontkoombaarheid van meer financiële armslag geen discussie meer zou hoeven te zijn.

6. Educatie

Educatie stond 2008 vooral in het teken van de organisatie en inhoudelijke invulling van *Zwanenmeer Bijmermeer II*, het vervolg op de in 2006 zo succesvolle voorstelling en ontmoeting tussen streetdance en klassiek ballet, dat op 3 februari 2009 in première ging.

De productie van HNB en dansgezelschap Don't Hit Mama werd geregisseerd door Nita Liem. Zij ging met een groep van tien dansers (vier klassiek geschoolde dansers en zes professionele dansers met een Afro-Amerikaanse dansachtergrond) de uitdaging aan om een eigentijdse interpretatie van *Het Zwanenmeer* te maken. De voorstelling is in 2009 te zien in bijna dertig steden.

In al die steden wordt een educatieproject gedaan onder leiding van Het 5° Kwartier op een VMBO-scholen en ROC dansopleidingen. Het resulteert in een intensief dans- en filmproject, waarbij de gemaakte filmpjes een rol spelen in de voorstelling. Daarnaast ontwikkelde de Educatieve Dienst een lespakket en een dvd over hiphop en klassiek ballet. De schaal van dit project was een uitdaging voor de Educatieve Dienst.

Daarnaast werd in 2008 opnieuw een breed aanbod gerealiseerd voor het Basisonderwijs (BO) en voor het Voortgezet Onderwijs (VO). Dit aanbod werd in Het Muziektheater gepresenteerd aan meer dan honderd belangstellende docenten. Bijzonder, want docenten worden overladen met cultureel aanbod.

In 2008 namen 540 leerlingen en 46 docenten deel aan de zogenaamde '*CKV-projecten*', in het kader van het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming. De drie CKV projecten rond *Coppelia*, *On the move* en *Don Giovanni* waren kennismakingsprojecten waarbij de leerlingen in kleine groepen van maximaal vijftien personen intensief werden voorbereid op voorstellingsbezoek. Ook *Muziek van de Dans* vond weer plaats, een laagdrempelig kennismakingsproject dat wordt aangeboden voor de lagere klassen van het middelbaar onderwijs en voor het VMBO. Dit project wordt in samenwerking met Holland Symfonia aangeboden. Er waren weer *Dansdagen*, deze keer in april rond *Romeo en Julia* waarbij overdag op een school wordt gewerkt aan het maken van een voorstelling die 's avonds wordt gepresenteerd aan ouders en belangstellenden. De dansdag wordt gerealiseerd in samenwerking met Projects Unlimited.

En op donderdag 11 december zat de grote zaal van Het Muziektheater voor de *Educatie matinee* weer vol met kinderen uit groep zeven en acht. De voor een groot deel uit Amsterdam afkomstige kinderen hadden een geweldige middag dankzij de speciaal voor hen ingekorte en aangepaste matineevoorstelling van *De Notenkraker*. Aan het bezoek van de voorstelling ging een grondige voorbereiding vooraf.

7. Personeel & Organisatie

Personeelsbestand

Op 31 december 2008 waren er 126 medewerkers (115,49 fte) bij Het Nationale ballet in dienst en 7 medewerkers met een oproepcontract (de volgspotters). Op 1 januari 2008 waren er 119 medewerkers in dienst, die samen 110,49 fte vulden. Het Nationale Ballet groeide in het verslagjaar derhalve met 5 fte.

Bij deze aantallen dient steeds bedacht te worden dat disciplines zoals financiën en P&O maar ook de theatertechniek, worden "ingekocht" bij Het Muziektheater. Het aantal fte's dat dagelijks in de weer is om van Het Nationale Ballet een succes te maken is daadwerkelijk dus veel groter dan het aantal fte's dat bij Het Nationale Ballet op de loonlijst staat.

Verloop

Vijftien dansers verlieten Het Nationale Ballet tussen 1 januari en 31 december 2008 en negentien nieuwe dansers voegden zich in die periode bij het gezelschap.

Van de dansers die het gezelschap hebben verlaten is er een aantal gestopt met dansen. Anderen hebben hun carrière voortgezet bij andere gezelschappen, vooral in Europa. De nieuwe dansers vonden hun plaats in alle rangen van het gezelschap.

In overige sectoren van de organisatie heeft geen enkele medewerker de organisatie verlaten in 2008. Wel zijn er drie nieuwe medewerkers in dienst gekomen. In de eerste plaats is er per 1 maart 2008 een nieuwe zakelijk directeur aangetreden: Stijn Schoonderwoerd. In de tweede plaats is de afdeling Sponsor- en fondsenwerving uitgebreid met twee nieuwe (part-time) medewerkers.

Man – vrouw verdeling

De procentuele verdeling man - vrouw bij Het Nationale Ballet is 44 - 56. Dit is gelijk aan het voorgaande jaar.

Deeltijd

Van het totale aantal medewerkers werkt 17% in deeltijd. Dit is 1% meer dan in het voorgaande jaar.

Arbobeleid, ziekteverzuim en preventie

Arbobeleid

In 2008 is er een nieuwe arbo-coördinator aangesteld bij Het Muziektheater. Hij is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de afspraken die in het Plan van Aanpak staan, voortkomend uit de risico-inventarisatie & -evaluatie. In 2008 heeft hij onder meer een advies uitgebracht over de fitnessruimte van het Nationale ballet ten aanzien van het verbeteren van de veiligheid.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim bij Het Nationale Ballet bedroeg in het verslagjaar gemiddeld 8,65 procent. Ten opzichte van vorig jaar is dit een daling van 1,16 procent. Na de stijging van het verzuim in de voorgaande jaren is dit een positieve ontwikkeling.

Eén van de redenen voor het lagere verzuim is dat de verzuimduur sterk is gedaald. Deze is namelijk gehalveerd; van een gemiddelde duur van 16,7 dagen is dit gezakt naar een duur van 8,66 dagen. Langdurig verzuim probeert Het Nationale Ballet te voorkomen door vroegtijdig naar alternatieve oplossingen te zoeken. Mogelijk is het verzuimcijfer ook gedaald doordat er meer aan preventie gedaan wordt (bv. medische onderzoeken, meer massage) en doordat verzuim strenger gevolgd wordt.

Het beroep van danser blijft fysiek en mentaal zeer veeleisend en brengt met zich mee dat het verzuim hoger is dan het landelijk gemiddelde (dat schommelt rond de vier procent). Dat neemt niet weg dat het management nadrukkelijk verder zoekt naar mogelijkheden om het ziekteverzuim te verlagen. Er kan nog meer gedaan worden aan preventie, bijvoorbeeld door het opstellen van persoonlijke ontwikkelprogramma's die dansers meer fysieke en mentale weerbaarheid moeten bieden.

Gezondheidsteam

In 2008 zijn er twee bijeenkomsten geweest van het gehele gezondheidsteam. In dit team zitten alle medewerkers en externen die betrokken zijn bij het welbevinden van de dansers: bedrijfsarts, fysiotherapeut, voedingsdeskundige, Mensendiecktherapeute, Pilatesinstructrice, fitness/fysio-instructeur, masseur en de coördinator van het team.

Het gezondheidsteam heeft besloten nog zichtbaarder aanwezig te zijn voor de dansers en hen actiever dan voorheen van informatie te voorzien over gezondheid en preventie. In 2008 is bijvoorbeeld een informatiebijeenkomst over voeding en fitnessoefeningen voor nieuwe dansers georganiseerd. Voor het nieuwe jaar staan eveneens diverse bijeenkomsten op stapel. Tevens staat er een lezing gepland over mental coaching voor dansers.

Sociaal Medisch Overleg (SMO)

Het Sociaal Medisch Overleg heeft in 2008 zeven maal plaatsgevonden. In het overleg worden lopende ziektegevallen besproken en wordt per casus bepaald wat de beste aanpak is om het herstel in te zetten of te bevorderen. Ook in het nieuwe jaar zal deze aanpak gevolgd worden.

Medisch onderzoek

Sinds 2006 vindt er standaard bij alle nieuwe dansers een entree-onderzoek plaats. Dit bestaat uit drie gescheiden onderdelen: een algemeen medisch onderzoek bij de bedrijfsarts, het fysieke onderzoek door de fysiotherapeut en het fitheidsonderzoek door de fitness/fysio-instructeur.

Aan de hand van het onderzoek worden dansers geïnformeerd over hun fysieke conditie en gezondheid en waar nodig worden aanbevelingen gedaan om een en ander te verbeteren. De bedoeling voor het komende jaar is om de entree-onderzoeken te laten vervolgen door een herkeuring. Na driekwart jaar zal in ieder geval een tweede fitheidsonderzoek worden uitgevoerd bij alle nieuwe dansers, om ontwikkelingen vast te kunnen stellen op het gebied van conditie en fysieke kracht.

Overige personele aangelegenheden

CAO voor de dans

Er is in maart van het verslagjaar een nieuwe CAO tot stand gekomen. De voornaamste veranderingen ten opzichte van de vorige versie hebben betrekking op beeldrechtregeling, arbeidsongeschiktheid en doorbetaling van het salaris in het tweede ziektejaar, rusttijden voor dansers en ten aanzien van de pensioenvoorziening. Met betrekking tot de salariëring is een verhoging afgesproken van 2,5% per 1-1-2008. In de beloningssfeer is verder te melden dat er in december 2008 een eindejaarsuitkering is gedaan van € 250,-.

Omscholingsregeling

De loopbaanadviseur van het Omscholingsfonds heeft ook in 2008 vele dansers en ex-dansers van Het Nationale Ballet gesproken. Een kwart daarvan betrof ex-dansers die zich al in een omscholingstraject bevonden. Een ander kwart betrof dansers die hun carrière binnen afzienbare tijd willen beëindigen. De andere gesprekken gingen over verschillende onderwerpen, zoals het voortzetten van de carrière in het buitenland, het volgen van een opleiding naast de huidige danscarrière of de gevolgen van het onderbreken van de dansloopbaan.

8. Feiten en cijfers

Resultaat

Het exploitatie resultaat over 2008 eindigt positief op € 215.741. (begroting € 477.900 negatief).

Het verschil ten opzichte van de begroting wordt met name verklaard door lagere lasten dan begroot, € 419.000, en hogere subsidie dan begroot, € 207.000, en hogere financiële baten € 56.000. De bestemming van het resultaat aan het vermogen staat gespecificeerd op pagina 38.

Uitgangspunt voor vergelijking rekening en begroting

Het uitgangspunt voor vergelijking van de rekening is de begroting d.d. 13 september 2007.

De begroting sluit met een negatief exploitatiekort van € 478.000.

Eigen publieksinkomsten

Over 2008 is € 3.105.000 aan directe publieksinkomsten gerealiseerd. De brief van OCenW d.d. 14 juni 2005 DK/D/2005/24076 schrijft aan eigen publieksinkomsten voor van minimaal 15/85e van de totaal ontvangen overheidssubsidie, rekening houdend met subsidie van andere subsidiënten. Voor 2008 is dat een normbedrag van € 942.000. Het rato deel van de directe publieksinkomsten, dat aan deze norm gerelateerd moet worden bedraagt € 1.541.000. HNB heeft dus € 599.000 meer inkomsten gerealiseerd dan de norm.

Kosten- en opbrengstentoe rekening (kostenallocatie)

Aan het Nationale Ballet zijn uren doorbelast die daadwerkelijk in 2008 bij de technische afdelingen zijn afgenomen. De afgenomen uren worden tegen een vooraf gecalculiseerd uurtarief in rekening gebracht. De bijdragen aan de centrale afdelingen en theaterorganisatie van Het Muziektheater worden bepaald door bedrijfsomvang in financiële of personele zin. De kostenallocatie heeft tot scherper inzicht geleid waar het gaat om begrote en bestede uren.

Bezoldiging directie

De directie van de stichting bestaat uit twee leden, een zakelijk en een artistiek directeur. De totale bezoldiging inclusief de werkgeverspremies van deze twee directieleden bedroeg in 2008 € 271.000.

Subsidiëring 2008

Het Ministerie van OCenW heeft voor 2008 een subsidie beschikbaar gesteld van € 5.374.122 (incl. subsidie voor DOD ad € 35.112). De subsidie is beschikbaar gesteld met de brief, kenmerk DK/AZ/29704.

De Gemeente Amsterdam heeft voor 2008 een subsidie beschikbaar gesteld van € 5.384.630.

De subsidie is beschikbaar gesteld met de brief van 31 december 2008 (08/13336).

Financiële positie

De netto vlottende middelen ultimo 2008 bedragen € 2.024.000 (2007: € 1.820.000)

Per 31 december 2008 is de liquiditeitspositie goed.

De ontwikkeling van de quick-ratio is als volgt:

2008 : 1,92

2007 : 2,00

Definitie quick ratio: vlottende activa minus voorraden gedeeld door kortlopende schulden.

Begroting 2009

Op 8 december 2008 is de begroting voor 2009 vastgesteld.

Voor komend jaar zijn 94 voorstellingen begroot en is het verwachte resultaat uit normale bedrijfsvoering € 388.600 negatief.

De directie van
Het Nationale Ballet

Stijn Schoonderwoerd
zakelijk directeur

Ted Brandsen
artistiek directeur

1.   De Voorstellingen

Coppelia

'Levend prentenboek'

Wereldpremière - Het Muziektheater, Amsterdam
februari 2008

choreografie: Ted Brandsen
muziek: Léo Delibes
met medewerking van Holland Symfonia

decor- en kostuumontwerp: Sieb Posthuma
kostuumontwerp: François-Noël Cherpin
libretto en dramaturgie: Janine Brogt
lichtontwerp: Jim F. Ingalls

Schone schijn, echte liefde. Siliconenelegantie als levensvervulling. De wens om altijd aantrekkelijk, jeugdig en energiek te blijven is onontkoombaar geworden. In een geheel nieuwe en groot gemonteerde versie van het oude negentiende-eeuwse repertoireballet *Coppelia* stelde choreograaf Ted Brandsen zich de vraag hoezeer liefde een kwestie van maakbaarheid is. Brandsen en zijn team bewerkten het actuele sprookje tot een vrolijke, sprankelende én eigentijdse familievertelling. Decorontwerper en kinderboekenillustrator Sieb Posthuma en kostuumontwerper François-Noël Cherpin pakten uit met een bijzondere en heel eigen aankleding van de voorstelling.

Publiek en pers gaven zich met gretigheid over aan de sprankelende en uiterst inventieve voorstelling: 'Overdonderend' (februari 2008, NRC Handelsblad); 'Geslaagde plastische chirurgie' (februari 2008, de Volkskrant). Ook de internationale pers was vol lof: 'Picturebook charm and a computer-assisted story update' (maart 2008, Dance Europe); en 'Quelque chose d'unique, d'important, de nouveau se passe sous nos yeux' (maart 2008, Danse).

On the move

Internationale topballetten

Het Muziektheater - Amsterdam
maart - april 2008

Russian Seasons

choreografie: Alexei Ratmansky
muziek: Leonid Desyatnikov
Europese première

Etudes

choreografie: Harald Lander
muziek: Carl Czerny / Knudåge Riisager

Sandpaper Ballet

choreografie: Mark Morris
muziek: Leroy Anderson

met medewerking van Holland Symfonia, Tinta Schmidt von Altenstadt (viool) en Susanna Poretsky (sopraan)

Alexei Ratmansky, voormalig artistiek directeur van het Bolshoi Ballet in Moskou en toonaangevend choreograaf, maakte in 2006 het ballet *Russian Seasons* voor het New York City Ballet. In *On the move* beleefde de geroemde choreografie zijn Europese première. De Telegraaf: 'Ratmansky toont zich een bijzonder vindingrijk choreograaf die de allerhoogste eisen stelt aan de dansers. Humor, lyriek en dramatiek gaan hand in hand.'

In *Etudes* (1952) schotelte choreograaf Harald Lander ons een academische balletles voor, die geldt als een 'test case' voor elke klassieke danser. De dansers scharen zich aan barres terwijl de moeilijkheidsgraad van hun 'oefeningen' langzaam maar zeker tot virtuositeit wordt opgevoerd. Tot besluit volgt een spetterende finale.

Mark Morris' *Sandpaper Ballet* (1999) maakte op bekende Hollywood-songs van Leroy Anderson een verrassend levendig, licht en muzikaal werk. Zijn choreografie voor 25 dansers bewijst, net als die van Ratmansky, dat het academische ballet letterlijk en figuurlijk volop in beweging is. 'Als de massa beweegt is het effect verpletterend. Komische effecten worden in veel varianten herhaald', aldus NRC Handelsblad (maart 2008).

On the move werd opgedragen aan Han Ebbelaar en Alexandria Radius. Ebbelaar trad na negen jaar uit de Raad van Toezicht van Het Nationale Ballet, terwijl zijn echtgenote voor de twintigste keer de naar haar genoemde prijs uitreikte. Het affiche van *On the move* werd genomineerd voor de jaarlijkse Theaterafficheprijs.

In Space

Drie generaties choreografen over pure dans

Het Muziektheater - Amsterdam

wereldpremière

juni 2008

choreografie: Hans van Manen, Krzysztof Pastor, Ted Brandsen, Michael Schumacher, Juanjo Arques, Daniela Cardim, Peter Leung, Nicolas Rapaic

muziek: collage, Schnittke / Gorecki, Glass, Rachmaninov, Michael Moore Ensemble (live), Händel, Tragtenberg, Knaifel en Johan van Kreij

Met liefst negen wereldpremières gaf *In Space* een unieke samenwerking weer van drie generaties choreografen. Gezamenlijk pakten zij uit in eigen huis. Terug naar de essentie van de dans en het dansvak: het menselijk lichaam, ruimte en tijd.

Situation, Van Manen's roemruchte choreografie over agressie en geweld uit 1970, was ankerplaats voor een nieuw werk van de drie vaste choreografen (Van Manen, Brandsen en Pastor) van Het Nationale Ballet, en voor vier jonge talentvolle dansers met choreografische aspiraties uit de gelederen van Het Nationale Ballet. De laatstgenoemden maakten ieder een avontuurlijke solo in de foyer en namen daarnaast een gezamenlijk deel voor hun rekening. De avond bevatte verder een nieuw werk van choreograaf annex improvisatiedanser Michael Schumacher en jazzmusicus Michael Moore & Ensemble, dat zich afspeelde in het auditorium. Schumachers reputatie werd later in het jaar onderstreept toen hij op het Gala van de Nederlandse Dans met de Gouden Zwaan werd onderscheiden.

In Space was een van de programmaonderdelen van het Holland Festival 2009.

'*Situation* ist ein Meisterwerk, das in fast vierzig Jahren nichts von der Wahrheit seiner Aussage noch von seiner ästhetischen Qualität eingebüßt hat. Pastors *Moving Rooms* ist schnell und brillant' - Tanznet (juni 2008, Jochen Schmidt)

New Moves 2008

'Terloofse virtuositeit die het plezier van dansen lijfelijk voelbaar maakt' - de Volkskrant (Mirjam van der Linden) over Micheline Dumonceau's Two sides of a portrait

Het Muziektheater - Amsterdam

wereldpremière

juni 2008

choreografie: Ainara Garcia Navarro, Juanjo Arques, Peter Leung, Milena Sidorova, Daniela Cardim, Charlotte Chapellier en Micheline Dumonceau

locatie: Grote Operastudio

In het workshopprogramma *New Moves* krijgen de dansers van Het Nationale Ballet ieder jaar de gelegenheid om hun choreografische ambities tot uitdrukking te brengen. De makers kiezen steeds zelf de vertolkers van hun choreografieën, terwijl voor de dansers in kwestie de workshop vaak dé manier is om ervaring op te doen in solistische rollen of onvermoede kanten en talenten van zichzelf te tonen.

Van buiten het gezelschap nam aan deze editie de choreografe Micheline Dumonceau deel.

Rondom Rudi van Dantzig

Erbetoon aan een eigenzinnig choreograaf

Het Muziektheater - Amsterdam
september 2008

Ginastera

choreografie: Rudi van Dantzig
muziek: Alberto Ginastera

Vorbij gegaan

choreografie: Rudi van Dantzig
muziek: Frédéric Chopin

7e Symfonie

choreografie: Toer van Schayk
muziek: Ludwig van Beethoven

Monument voor een gestorven jongen

choreografie: Rudi van Dantzig
muziek: Jan Boerman

met medewerking van Holland Symfonia, Utrecht String Quartet, Olga Khoziainova en Michael Mouratch

'Inspirerend, gedreven, intens, volstrekt eigen.' Deze eervolle woorden van Ted Brandsen, de huidige artistiek directeur, waren gericht aan Rudi van Dantzig, een van zijn voorgangers bij Het Nationale Ballet. De internationaal geroemde choreograaf die 22 jaar lang artistiek leider was, bereikte vorig jaar de 75-jarige leeftijd. Het gezelschap vierde dat door drie van zijn belangrijkste werken en een choreografie van zijn goede vriend en jarenlang naaste collega Toer van Schayk in een programma samen te brengen.

De betekenis van Van Dantzig reikt verder dan vandaag of morgen. Hij maakte meer dan vijftig balletten, waarmee hij dansers van over de hele wereld wist aan te spreken, onder wie balletlegende Rudolf Nureyev. Van Dantzig creëerde verschillende en nog altijd uiterst succesvolle, vaak van engagement vervulde eigen versies van avondvullende balletten als *Romeo en Julia* en *The Sleeping Beauty*. Ook maakte hij talloze werken voor kleinere bezettingen. Met name dit deel van zijn oeuvre kwam in *Rondom Rudi van Dantzig* aan bod.

'Tot op de dag van vandaag zijn de drie 'Van's' (Rudi van Dantzig, Hans van Manen en Toer van Schayk) dé iconen van onze eigen danscultuur' (september 2008, NRC Handelsblad - Ingrid van Frankenhuyzen)

'Meeslepende dansdrift (..) Rijk geschakeerde gevoelslading' (september 2008, de Volkskrant over Ginastera)

Don Giovanni - het ballet

Frisse wind

Het Muziektheater - Amsterdam
oktober 2008

choreografie: Krzysztof Pastor
muziek: W.A. Mozart

met medewerking van Holland Symfonia

Drie jaar geleden bewerkte Krzysztof Pastor Mozarts 'opera der opera's' *Don Giovanni* tot een eigentijdse dansproductie. Géén gedante opera, maar een geheel nieuwe creatie. Met succes: het ballet werd avond aan avond onthaald op staande ovaties. Indertijd maakt componist Rob Zuidam – 'iemand die het lef heeft om Mozarts geniale muziek te verweven met zijn eigen muzikale listen', aldus Pastor – op diens verzoek een nieuwe, volledig instrumentale bewerking van Mozarts meesterwerk.

In het najaar van 2008 bracht Het Nationale Ballet de productie opnieuw uit, in een door Pastor doorontwikkelde versie vol levendigheid en virtuositeit, met wervelende groepsdelen en duetten die overstromen van hartstocht, bravoure en wanhopig verlangen.

'The sheer scale of the work remains impressive, as does the skilful handling of the complicated storyline. (...) It is good to see this ballet back in the repertoire' (november 2008, Dance Europe - Maggie Foyer).

Notenkraker & Muizenkoning

Hollandse magie

Het Muziektheater, Amsterdam
december 2008

choreografie: Wayne Eagling en Toer van Schayk
muziek: P.I. Tsjaikovski
met medewerking van Holland Symfonia

Ook in ons land is het een bijna jaarlijks terugkerend gebruik: Wie het jaar feestelijk wil besluiten, gaat met het hele gezin naar De Notenkraker, hét kerstballet bij uitstek. ook in ons land een bijna jaarlijks terugkerend gebruik.

Meer dan 215.000 kinderen én volwassenen lieten zich al eens betoveren door onze *Notenkraker & Muizenkoning*, waar tegen de achtergrond van een Amsterdams grachtenpand schaatsenrijdertjes over een bevroren gracht zwieren dank zij Tsjaikovski's virtuoze sprookjesmuziek. Hollandse magie ten top vanwege de veelgeprezen decors, de sublieme choreografie én schitterende dans. Onder het toezien oog van hoog koninklijk bezoek waren er debuutrollen voor Maia Makhateli, Casey Herd en Sascha Radetsky.

'Fantastische Notenkraker (...) met ronduit fantastische decors en kostuums van Toer van Schayk, betovert de ogen sinds 1996.' (...) 'Anna Tsygankova schitterde als een juweel in de hoofdrol, prachtig lyrisch, licht en muzikaal alsof ze door Tsjaikovski zelf werd aangestuurd.' (december 2008, De Telegraaf - Eddie Vetter).

2. Bijzondere activiteiten en andere bijzondere of markante momenten

13 maart 2008

Open avond

Traditionele bekendmaking van het nieuwe seizoen en gelijktijdig daarmee de aftrap van de abonnementencampagne 2008 - 2009 van Het Nationale Ballet in Het Muziektheater Amsterdam, met onder meer fragmenten uit *Rondom Rudi van Dantzig* en pas de six uit *Don Giovanni-het ballet*
aantal bezoekers: 1250

21 juni 2008

Exclusief optreden voor GSN

Gastoptreden voor Gé Systems Nederland op het podium van Het Muziektheater Amsterdam met pas de deux uit *Frank Bridge Variations* van Hans van Manen en pas de deux uit *Romeo en Julia* van Rudi van Dantzig.
aantal bezoekers: 270

28 juni 2008

Music Meets Dance

Opening Robeco Zomerconcerten in het Concertgebouw Amsterdam met *Live* van Hans van Manen.

aantal bezoekers: 1250

30 augustus 2008

Uitmarkt 2008

Traditionele opening van het nationale culturele seizoen, dit jaar rond het IJ in Amsterdam met pas de six uit *Ginastera* en pas de deux uit *Voorbij gegaan* van Rudi van Dantzig in het Muziekgebouw aan 't IJ.
aantal bezoekers: 3 X 700

5 september 2008

Stadsschouwburg Groningen 125 jaar

Feestelijke jubileumavond met pas de deux uit *Raymonda* van Marius Petipa en *Trois Gnossiennes* van Hans van Manen.

aantal bezoekers: 645

4 oktober 2008

Nederlandse Dansdagen

Openingsavond van de Nederlandse Dansdagen in Theater aan 't Vrijthof (Maastricht) met delen uit *Don Giovanni - het ballet* van Krzysztof Pastor. Tv-registratie volgde de daaropvolgende zondag op NPS.

aantal bezoekers: 850

7 oktober 2008

Ballet League Diner 2008

Speciaal optreden voor geselecteerde bedrijven in Het Muziektheater Amsterdam met (delen uit) *Don Giovanni - het ballet* van Krzysztof Pastor, *Trois Gnossiennes* en *5 tango's* van Hans van Manen en *Full Moon* van Milena Sidorova.

aantal bezoekers: 120

23 november 2008

Bollywood Bazaar

Afsluiting van het India Festival in het Concertgebouw Amsterdam met *Metonomia* van Peter Leung.

aantal bezoekers: 1250

3. Educatie

CKV-projecten

In 2008 hebben 1748 leerlingen en 140 docenten deelgenomen aan de zogenaamde 'CKV-projecten', projecten in het kader van het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming. In totaal zijn 9 CKV projecten ontwikkeld voor het middelbaar onderwijs. Het gaat om kennismakingsprojecten waarbij de leerlingen in kleine groepen van maximaal vijftien personen intensief worden voorbereid op voorstellingsbezoek.

Voor Het Nationale Ballet zijn workshops rond *Coppelia*, *On the move* en *Don Giovanni* aangeboden. In totaal hebben 540 leerlingen en 46 docenten deelgenomen aan een van de CKV-projecten

Docententrainingen

Door de landelijk teruglopende belangstelling voor docententrainingen hebben we dit seizoen minder trainingen aangeboden. Alleen voor het BO is het animo groot.

Voor docenten van het middelbaar onderwijs is een dansproject aangeboden rond *On the move*.

Voor basisschooldocenten is een uitgebreide cursus *Dans op de basisschool* aangeboden, gekoppeld aan vier voorstellingen, waarop redelijk is ingeschreven.

In totaal zijn met deze trainingen 77 docenten bereikt.

Niet-voorstellingsgebonden projecten

Studenten en docenten

Op 18 november heeft de ED meegewerkt aan de organisatie van een beurs voor 150 muziekdocenten uit heel Nederland. Zij konden deelnemen aan rondleidingen of workshops.

Daarnaast zijn er diverse bijeenkomsten met studenten geweest, waaronder een project van de HES. Hierbij moesten studenten economie uit Amsterdam en Barcelona een vergelijkend onderzoek doen naar beeldvorming van de opera onder jongeren en mogelijkheden onderzoeken om deze doelgroep te enthousiasmeren voor de kunstvorm.

Zwanenmeer Bijlmermeer II

De voorbereidingen van de voorstelling *Zwanenmeer Bijlmermeer II* hebben veel tijd gekost. *Zwanenmeer Bijlmermeer II* is een vervolg op de succesvolle pilot uit 2006. Het is een productie van Het Nationale Ballet en dansgezelschap Don't Hit Mama, voor wat betreft het educatieve gedeelte in samenwerking met Het 5eKwartier. Regisseur Nita Liem is met een groep van tien dansers (vier klassiek geschoolde dansers en zes professionele dansers met een Afro-Amerikaanse dansachtergrond) de uitdaging aangegaan een eigentijdse interpretatie van *Het Zwanenmeer* te maken. De voorstelling speelt in twintig steden en in al die steden wordt een educatieproject gedaan op een VMBO-school of ROC dansopleiding. Filmers van het 5eKwartier, een danseres van de Nationale Balletacademie van Amsterdam, een dansdocent van Don't Hit Mama en een projectbegeleider van de Educatieve Dienst van Het Muziektheater bezoeken de scholen. Een intensief dans-en filmproject wordt uitgevoerd, waarbij drie filmpjes worden gemaakt die een rol spelen in de voorstelling. Daarnaast heeft de Educatieve Dienst ook een groot lespakket ontwikkeld en een dvd uitgebracht over hiphop en klassiek ballet. Dit pakket wordt door vele scholen besteld. De VMBO-scholen die hebben meegedaan aan het film/dansproject bezoeken Het Muziektheater voor een rondleiding en krijgen daarbij ook nog een speciale Zwanenmeer-choreografie workshop.

Muziek van de Dans is een laagdrempelig kennismakingsproject dat wordt aangeboden voor de lagere klassen van het middelbaar onderwijs en voor het VMBO. Dit project wordt in samenwerking met Holland Symfonia 10 keer aangeboden voor groepen van ongeveer 20 leerlingen, in totaal 200 leerlingen.

Dansdagen is een nieuw concept: een dansdag op school voor circa 120 leerlingen per keer, waarin wordt gewerkt aan het maken van een voorstelling die 's avonds wordt gepresenteerd aan ouders en belangstellenden. De dansdag wordt gerealiseerd in samenwerking met Projects Unlimited. Dansdagen zijn in april rond *Romeo en Julia*

uitgevoerd en in september 2008 is een nieuw project ontwikkeld: *Tutu Much*. Dit project biedt een top 8 van diverse fragmenten uit het repertoire van Het Nationale Ballet. Op elk van de 8 fragmenten wordt door de leerlingen o.l.v. een professionele dansdocent een choreografie gemaakt. Tijdens de voorstelling wordt voorafgaand aan de dansstukken van de scholieren een fragment getoond uit de voorstelling van Het Nationale Ballet. Op die manier maken ouders en scholieren kennis met het diverse repertoire van Het Nationale Ballet.

Educatieve matinee voor basisscholen. Op donderdag 11 december bezochten basisschoolleerlingen uit Amsterdam en de regio Noord- en Zuid-Holland een speciaal voor hen ingekorte en aangepaste matinee-voorstelling van *The Sleeping Beauty*. In totaal bezochten 1400 kinderen (waarvan 800 uit Amsterdam en 600 uit Noord-Holland), 120 docenten en 40 pabostudenten de voorstelling, waarop zij zeer goed waren voorbereid door middel van een uitgebreid lespakket en dansworkshops.

Rondleidingen

Aan de rondleidingen hebben - naast de 2640 leerlingen die deelnamen aan een van de projecten - nog 3554 andere jongeren (mensen onder de 18) deelgenomen. Daarnaast zijn 2306 volwassenen rondgeleid. In totaal 8593 personen, een stijging van 6 % ten opzichte van 2007.

Samenwerkingsverbanden

Het Muziektheater is deelnemer in AMUZE, een samenwerkingsverband van een aantal Amsterdamse muziekinstellingen, -podia en -organisaties die op eigen initiatief een structureel aanbod ontwikkelen op het terrein van de binnenschoolse muzikeducatie.

Een interdisciplinair samenwerkingsverband is dat van AMOVE, het Amsterdams Overleg Educatie. Aan dit overleg nemen deel: Huis aan de Amstel, het Concertgebouw, FOAM, Filmmuseum, Stedelijk Museum, Theater Instituut Nederland, Van Gogh museum, Toneelgroep Amsterdam en het Tropenmuseum.

Op internationaal niveau is contact via RESEO, een netwerk van educatie-afdelingen van operahuizen in Europa.

Verder werken we samen met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en Amsterdam, de conservatoria van Utrecht, Alkmaar, Den Haag en Amsterdam en de PABO's in Amsterdam en Haarlem. Daarnaast is er nauw contact met een aantal instellingen voor Kunstzinnige Vorming: Kreater (Haarlem), Matchpoint Cultuureducatie (Amsterdam Zuidoost), Mocca (Amsterdam) Fluxus (Zaandam), SKV Noord Kennemerland (Alkmaar), Platform Heemskerk (Heemskerk), Pier K (Hoofddorp), De Kunstcompagnie (Hoorn) en KUVVO (Woerden).

CKV-WORKSHOPS

	Leerlingen	Docenten	Studenten
HNB			
Coppelia	187	19	
On the move	175	12	
Don Giovanni	178	15	
Totaal	540	46	

BIJZONDERE PROJECTEN

HNB			
Matinee The Sleeping Beauty	1.300	120	40
Muziek van de Dans	200	10	
Docententraining Dans op de Basisschool		60	
Docententraining Dansdagen docenten VO		17	
Dansdag Romeo en Julia	360		
Training pabostudenten			50
Totaal	1.860	207	90

Quotes van reacties van jongeren -evaluatieformulieren:

On the Move:

“Er was geen enkele dans die me niet aansprak. Alle stukken waren gaaf qua muziek en dans, super!”(Greijdanus College Zwolle)

“Sandpaper ballet omdat dat heel erg vrolijk is, sprak mij het meest aan.” (Greijdanus Zwolle)

“Russian Season, want daar zat een soort verhaal in en de aankleding was echt perfect.”(Johannes Fontanus College Barneveld)

Coppelia

“Het was een prachtige voorstelling”(Meergronden Almere)

“Het was een goed onderwerp, goed over de top!” (Meergronden Almere)

“Het voorbeeld was al prachtig.” (Meergronden Almere)

“Ik vond de balletvoorstelling echt leuk, ballet vind ik eigenlijk niet zo leuk, maar nu ik deze voorstelling heb gezien vond ik het echt prachtig.”

Don Giovanni:

“De voorstelling, workshop en rondleiding waren echt geweldig, niets aan toe te voegen” (Berger Scholen Gemeenschap Bergen)

“Het was een leuke ervaring en de eerste keer dat ik naar een balletvoorstelling ben geweest” (BGS Bergen)

“Het was echt super!” (BGS Bergen)

Kindermatinee Notenkraker & Muizenkoning

Kinderen:

“Het was erg leuk dat ze lieten zien hoe het achter de schermen ging.”

“De gevechten tussen de Muizenkoning en de Prins waren ook spannend.”

“Ik vond de voorstelling heel leuk en mooi en ik vond het leuk dat we mochten komen!”

“Hoe kan de Russische prinses zo over de grond glijden?”

“Bij die Japanse mensen deed die mevrouw majorette en ik doe ook majorette.”

“Ik moet zeggen dat de voorstelling echt te leuk was. Daarom geef ik een tien aan jullie!”

Docent: “veel verschillende dansen maakten de leerlingen erg enthousiast.”

Docent: “advies aan mijn school, elk jaar meedoen met dit project!”

Docent: “Dankzij de dansworkshop van te voren krijgen de kinderen meer begrip voor het dansvak en begrijpen ze het verhaal van de voorstelling beter. Ook het horen van te voren van de muziek is van belang. Il. Zijn dit soort muziek niet gewend.”

4. Prestatie overzicht

Totaal voorstellingen:

	Beleidsplan	Prestatie	Prestatie
	<u>2008</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>
In Het Muziektheater:	65	73	73
Elders in Nederland:	25	29	31
Voorstellingen buitenland:	<u>10</u>	<u>-</u>	<u>2</u>
Totaal	100	102	106

Totaal bezoekers:

	<u>2008</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>
In het Muziektheater:	87.000	85.612	94.802
Elders in Nederland:	16.000	22.265	33.583 ¹⁾
Voorstellingen buitenland:	<u>10.000</u>	<u>-</u>	<u>4.000</u>
Totaal	113.000	107.877	132.385

Toelichting

In het aantal voorstellingen in het Muziektheater is opgenomen een Open avond. Het aantal bezoekers op deze avond is geschat op 1.250. Deze voorstelling bracht geen inkomsten op. Tevens is de voorstelling van *De Notenkraker* op 1 januari 2009 (1.361 bezoekers) inbegrepen. Vijf voorstellingen van *Coppelia* in het Muziektheater zijn uitgekocht (7.351 bezoekers).

In de voorstelling In het Muziektheater is een kindermatinee opgenomen voor de voorstelling *De Notenkraker* (1.500 bezoekers).

In het aantal voorstellingen elders in Nederland zijn de drie optredens op de *Uitmarkt 2008* opgenomen (geschatte bezoekersaantal 2.100). Deze voorstellingen brachten geen inkomsten op. Ook het bezoekersaantal van de optredens in de *Stadsschouwburg Groningen* (645 bezoekers) en op de *Nederlandse Dansdagen* (850 bezoekers) zijn geschat.

¹⁾ Inclusief openlucht optreden met 11.450 bezoekers.

DEEL IV JAARREKENING

1. Balans per 31 december 2008
2. Functionele exploitatierekening
3. Kasstroomoverzicht
4. Algemene toelichting
- 5A. Toelichting op de balans
- 5B. Niet uit balans blijvende rechten en verplichtingen
6. Toelichting op de exploitatierekening

1. BALANS PER 31 DECEMBER 2008 (na resultaatbestemming)

In duizenden euro's

ACTIVA

		31 december 2008	31 december 2007
Materiële vaste activa	5A.1	<u>161</u>	<u>112</u>
Vaste activa		161	112
Vorraden	5A.2	388	213
Vorderingen	5A.3	1.532	1.731
Liquide middelen	5A.4	<u>1.879</u>	<u>1.481</u>
Vlottende activa		3.799	3.425
Totale Activa		<u>3.960</u>	<u>3.537</u>

PASSIVA

		31 december 2008	31 december 2007
Algemene reserve	5A.5	1.425	1.425
Bestemmingsreserve toekomstige producties	5A.6	335	199
Bestemmingsfonds OCenW	5A.7	<u>350</u>	<u>270</u>
Eigen vermogen		2.110	1.894
Voorzieningen	5A.8	75	38
Kortlopende schulden	5A.9	1.775	1.605
Totale Passiva		<u>3.960</u>	<u>3.537</u>

2. FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

In duizenden euro's

		Begroting <u>2008</u>	Rekening <u>2008</u>	Rekening <u>2007</u>
BATEN				
1.	Directe opbrengsten <i>Publieksinkomsten</i> <i>Overige inkomsten</i>	6.1 3.188 523	3.105 563	3.400 637
2.	Indirecte opbrengsten	6.2 <u>210</u>	<u>264</u>	<u>193</u>
Totale Opbrengsten		3.921	3.932	4.230
3.1	Subsidie OCenW Cultuurnota	5.278	5.339	5.163
3.2	Subsidie Gemeente Amsterdam Kunstenplan	5.239	5.385	5.164
3.3.	Subsidie OCenW Cultuurnota t.b.v. DOD	<u>34</u>	<u>35</u>	<u>33</u>
Totale bijdragen		6.3 10.551	10.759	10.360
TOTALE BATEN		14.472	14.691	14.590
		Begroting <u>2008</u>	Rekening <u>2008</u>	Rekening <u>2007</u>
LASTEN				
4.	Beheerlasten personeel	6.4 1.491	1.366	1.569
5.	Beheerlasten materieel	6.5 <u>1.009</u>	<u>969</u>	<u>1.131</u>
Totale beheerlasten		2.500	2.335	2.700
6.	Activiteitenlasten personeel	6.6 10.381	10.346	9.712
7.	Activiteitenlasten materieel	6.7 <u>2.099</u>	<u>1.880</u>	<u>1.928</u>
Totale Activiteitenlasten		12.480	12.226	11.640
TOTALE LASTEN		14.980	14.561	14.340
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING		-508	130	250
8.	Saldo rentebaten/- lasten	6.8 30	86	59
EXPLOITATIERESULTAAT		-478	216	309

3. KASSTROOMOVERZICHT

In duizenden euro's

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
I Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatie resultaat	216	309
Aanpassen voor:		
Afschrijvingen materiële vaste activa	25	21
Mutatie voorzieningen	<u>37</u>	<u>- 3</u>
 Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	 278	 327
Mutatie in voorraden	-175	- 16
Mutatie in vorderingen	199	409
Mutatie kortlopende schulden	<u>170</u>	<u>114</u>
 Netto kasstroom uit operationele activiteiten	 <u>472</u>	 <u>834</u>
 II Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-74	- 6
Desinvesteringen materiële vaste activa	<u>-</u>	<u>11</u>
 Kasstroom uit investeringsactiviteiten	 <u>-74</u>	 <u>5</u>
 III Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	-	-
Aflossing uit langlopende schulden	<u>-</u>	<u>-</u>
 Kasstroom uit financieringsactiviteiten	 <u>-</u>	 <u>-</u>
 Mutatie liquide middelen I - II - III	 <u>398</u>	 <u>839</u>
 Liquide middelen einde boekjaar	 1.879	 1.481
Liquide middelen begin boekjaar	<u>1.481</u>	<u>642</u>
 Mutatie liquide middelen	 <u>398</u>	 <u>839</u>

4. ALGEMENE TOELICHTING

Aard van activiteiten

De stichting heeft ten doel de bevordering van de danskunst, statutair omschreven als volgt: het maken van balletproducties en het geven van balletvoorstellingen en, als bewoner/bespeler van Het Muziektheater medeverantwoordelijkheid te dragen voor het organisatorisch functioneren en de kwaliteit en kwantiteit van het totale programma-aanbod in dit theater.

Algemeen

De jaarrekening is ingericht overeenkomstig de inrichtingsvoorschriften volgens het Handboek "Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen" van het Ministerie van OCenW (april 2005) en BW2, titel 9.

Subsidiëring

De stichting wordt op basis van budgetfinanciering gesubsidieerd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, alsmede de Gemeente Amsterdam.

Door het Ministerie en de Gemeente wordt in het kader van de cultuurnota, telkens voor een periode van vier jaar een budget (subsidie) subsidiabel gesteld. Inmiddels is de subsidiëring voor de periode 2005-2008 verlengd.

De subsidieverhouding is in het kader van de bestuursovereenkomst d.d. 27 februari 1987 tussen de beide subsidiënten bepaald door nominale bedragen.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. Er heeft geen wijziging in de grondslag ten opzichte van het vorig boekjaar plaatsgevonden.

Vaste activa

Materiële vaste activa

Inventaris

De inventaris wordt gewaardeerd op aanschaffingswaarde. De activa worden verminderd met lineair berekende afschrijvingen op basis van de economische levensduur.

Decors, kostuums, rekwisieten, belichtingsmateriaal e.d.

De aanschaffingen worden ten laste van de rekening van baten en lasten gebracht in het jaar waarin de productie wordt uitgebracht.

Vlottende activa

Onderhanden activiteiten

De aanschaffingen van decors, rekwisieten, belichtingsmateriaal e.d. worden ten laste van de rekening van baten en lasten gebracht in het jaar waarin de productie wordt uitgebracht. De aanschaffingen worden gewaardeerd op inkoopprijs of lagere actuele waarden.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde, rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Passiva

Bestemmingsreserves en bestemmingsfonds.

Aan deze van het vermogen afgezonderde reserves zijn door het bestuur van de stichting onder goedkeuring van de Raad van Toezicht of op voorschrift van het Ministerie van OCenW, een in de jaarrekening omschreven bestedingsmogelijkheid gegeven. Deze ligt in het verlengde van de doelstelling van de stichting.

Vorzieningen

De voorzieningen zijn opgenomen voor de per balansdatum bestaande verplichtingen waarvan de omvang en het moment van de feitelijke financiële afwikkeling onzeker is doch redelijkerwijs is in te schatten.

Pensioenregeling

Het Nationale Ballet heeft op grond van de bepalingen zoals weergegeven in de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 271 personeelsbeloningen, op grond van een vrijstelling in de genoemde richtlijn, de toegezegde pensioenregelingen bij de Stichting Pensioenfonds voor de Dans verwerkt als zou er sprake zijn van een toegezegde bijdrageregeling. Het Nationale Ballet heeft in geval van een tekort bij het Pensioenfonds voor de Dans geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen, anders dan hogere toekomstige premies. De in het verslagjaar door het Pensioenfonds voor de Dans in rekening gebrachte pensioenpremie worden ten laste van het resultaat van het boekjaar gebracht.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Opbrengsten en kosten

De opbrengsten bestaan uit entreegelden voor gegeven voorstellingen, aan derden in rekening gebrachte bedragen voor geleverde diensten alsmede alle overige aan enig jaar toe te rekenen baten.

De kosten betreffen de op het jaar betrekking hebbende kosten en afschrijvingen, met dien verstande dat aanschaffingen voor decors, kostuums, rekwisieten, belichtingsmateriaal e.d. met uitzondering van vooruitbetaalde productiekosten van de volgende jaren, direct geheel ten laste van de rekening van baten en lasten worden gebracht.

Onder subsidie Ministerie van OCenW en Gemeente Amsterdam is opgenomen de door de subsidiënten toegezegde bedragen.

5A TOELICHTING OP DE BALANS

In duizenden euro's

Materiële vaste activa 5A.1

Inventaris

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Boekwaarde per 1 januari	112	138
Aanschaffingen boekjaar	74	6
Verkopen boekjaar	<u>-</u>	<u>- 11</u>
	186	133
Afschrijvingen boekjaar	<u>25</u>	<u>21</u>
	<u>161</u>	<u>112</u>

De afschrijvingen worden lineair, vanaf het moment van ingebruikneming van het actief, berekend en zijn gebaseerd op de volgende percentages:

Inventaris en inrichting: 10 – 25.

Aanschaffingen van vóór 1 januari 1998 kunnen in een aantal gevallen op basis van afwijkende percentages worden afgeschreven. De stichting Het Muziektheater heeft de eigen bedrijfsuitrusting/inventaris, die van de stichting Het Nationale Ballet en die van de stichting De Nederlandse Opera aanwezig in Het Muziektheater verzekerd voor een bedrag van € 49.800.000. De stichting draagt bij in de verschuldigde premie.

De investering betreft met name de aanschaf van een speciale dansvloer die meegenomen kan worden bij de Nederlandse tournees.

Geaccumuleerde aanschaffingen en afschrijvingen

	<u>aanschaffingen</u> <u>t/m 2008</u>	<u>afschrijvingen</u> <u>t/m 2008</u>	<u>boekwaarde</u> <u>ultimo 2008</u>
Inventaris en inrichting	<u>479</u>	<u>318</u>	<u>161</u>

Vorraden 5A.2

Voorraad onderhanden activiteiten

Dit betreft de variabele kosten van voorbereidingen van producties en/of voorstellingen in 2009 e.v.

Vorderingen 5A.3

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Debiteuren	123	133
Toegezegde subsidie Sleeping Beauty kostuums	-	76
Voorschotten	54	20
Subsidie Gemeente Amsterdam	527	511
RC HNB plus	500	338
RC Festivals en Projecten	-	164
RC Het Muziektheater	219	338
Recette afrekening	25	34
Borgsommen voor de huur van appartementen dansers	28	21
Vooruitbetaalde kosten	30	8
Nog te ontvangen bedragen	9	80
Overig	<u>17</u>	<u>8</u>
Totaal	<u>1.532</u>	<u>1.731</u>

Er is geen bedrag in mindering gebracht op de debiteuren inzake oninbare vorderingen.

Liquide middelen 5A.4

Het totaal van de direct opeisbare saldi bij bankinstellingen beloopt per balansdatum € 1.878.800.

Stichtingskapitaal

Het stichtingskapitaal bedraagt per 31 december 2008 € 34.

Algemene Reserve 5A.5

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Stand per 1 januari	1.425	1.425
Toevoeging ingevolge bestemming resultaat	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>1.425</u>	<u>1.425</u>

Bestemmingsreserve toekomstige producties 5A.6

Gezien het in de tijd onregelmatige verloop van de productiegerelateerde kosten in het algemeen en het dientengevolge in 2009 te verwachten negatieve exploitatieresultaat in het bijzonder, is besloten om een bestemmingsreserve toekomstige producties te creëren.

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Stand per 1 januari	199	-
Toevoeging ingevolge bestemming resultaat	<u>136</u>	<u>199</u>
Stand per 31 december	<u>335</u>	<u>199</u>

Bestemmingsfonds OC&W 5A.7

Volgens voorschrift in het handboek "verantwoording cultuursubsidies instellingen" is van het totaal van de resultaten over 2005 t/m 2008 dat deel toegevoegd aan het bestemmingsfonds dat naar rato van de subsidie van het Ministerie van OCenW is opgebouwd, opgebouwd over de Kunstenplan periode 2005-2008. De totale subsidies ontvangen van het Ministerie van OC&W over deze periode bedragen € 20.639.640, de totale baten inclusief rente bedragen € 56.384.765 en het totale exploitatieresultaat bedraagt € 954.239). Ultimo 2008 bedraagt het bestemmingsfonds € 350.000.

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Stand per 1 januari	270	160
Toevoeging ingevolge bestemming resultaat	<u>80</u>	<u>110</u>
Stand per 31 december	<u>350</u>	<u>270</u>

Het fonds zal besteed worden bij de doelstelling van de stichting die past bij de plannen voor 2009 e.v.

Voorzieningen 5A.8

Voorziening afvloeiingsverplichtingen

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Stand per 1 januari	-	-
Uitgaven boekjaar, gesaldeerd met bijdragen	-	-
Dotatie boekjaar	<u>33</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>33</u>	<u>-</u>

De voorziening afvloeiingsverplichtingen betreft een afvloeiingsregeling voor een geblesseerde danser.

Voorziening Ziektekosten gepensioneerden

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Stand per 1 januari	10	10
Uitgaven boekjaar, gesaldeerd met bijdragen	-	-
Dotatie boekjaar	<u>5</u>	<u>10</u>
Stand per 31 december	<u>15</u>	<u>10</u>

Voorziening jubileum uitkeringen

Het betreft, in navolging van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 271 Personeelsbeloningen, een voorziening ten behoeve van toekomstige jubileumuitkeringen zoals die in de CAO voor medewerkers van HNB zijn vastgelegd.

Bij de berekening van de voorziening is uitgegaan van de werkelijk te verwachten uitkering bij een jaarlijks te verwachten loonstijging. Per leeftijdscategorie is rekening gehouden met blijfkansen welke zijn gebaseerd op historische gegevens. De verwachte toekomstige uitbetalingen zijn contant gemaakt tegen een rekenrente van 4%.

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Stand per 1 januari	28	31
Uitgaven boekjaar	3	15
Dotatie 2007	<u>2</u>	<u>12</u>
Stand per 31 december	<u>27</u>	<u>28</u>

Kortlopende schulden 5A.9

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Crediteuren	184	102
Belastingen	223	197
Pensioenpremies	100	88
Vooruitontvangen huuropbrengst	-	64
Nog te betalen salarissen	59	68
Nog te betalen honorarium	61	-
Verschuldigde vakantiedagen	279	284
Vakantiegeld reservering	173	156
ANW premie reservering	30	36
Vooruit ontvangen abonnementsgelden	316	264
Vooruit gefactureerde recette AUB	22	-
Opvoeringsrechten	40	75
Ontvangen van pensioenfonds t.b.v. eindejaarsuitkering dansers	34	34
Schimmelschade reservering	78	78
Lening vrienden HNB m.b.t. fitness	12	16
Ontvangen borgsommen	10	-
Overigen	<u>154</u>	<u>143</u>
	<u>1.775</u>	<u>1.605</u>

1. Er is een grote samenhang tussen Het Muziektheater, De Nederlandse Opera en Het Nationale Ballet. Dit komt tot uitdrukking in het feit dat de Raad van Toezicht en de statutaire directie van Het Muziektheater zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de Raden van Toezicht en de statutaire directies van respectievelijk De Nederlandse Opera en Het Nationale Ballet. Alle facilitaire en ondersteunende afdelingen zijn juridisch onderdeel van Het Muziektheater; het betreft de Technische Organisatie, Kostuumafdelingen en Kap & Grime, Productie- en voorstellingsleiding, Theaterorganisatie, Centrale Afdeling Financiën, Personeel en Organisatie, Automatisering en Educatie. De kosten van de facilitaire en ondersteunende diensten worden op basis van reële kosten aan De Nederlandse Opera en Het Nationale Ballet in rekening gebracht. De verplichtingen die de drie stichtingen over en weer hebben zijn vastgelegd in een driepartijenovereenkomst. Deze door de directies en de Raden van Toezicht van de drie organisaties goedgekeurde driepartijenovereenkomst heeft een looptijd van 1 januari 2007 tot 1 januari 2009.
2. De stichting wordt op basis van een vierjarige periode, de zogenaamde Kunstenplanperiode, gesubsidieerd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW) en de Gemeente Amsterdam. Voor de Kunstenplanperiode 2005-2008 bedragen de subsidietoezeggingen van de Gemeente Amsterdam - € 4.961.860 per jaar – (03/7241-04/15141 d.d. 27 december 2004) en van OCenW € 20.686.415 over de kunstenplan periode (DK/AZ/29704 d.d. 18 september 2008). De toegezegde subsidie van OCenW bevat ook een vergoeding voor het DOD.
3. Voor 2009 is er een subsidie aankondiging van de Gemeente Amsterdam voor € 5.765.327. Van OCenW zal € 6.550.162 in 2009 aan subsidie worden ontvangen, incl. € 16.121 voor DOD.
4. Het totaal van de leaseverplichtingen bedraagt op balansdatum € 14.930. Deze verplichtingen zijn geheel kortlopend. De gemiddelde looptijd van deze verplichtingen is 11 maanden.
5. De stichting Het Muziektheater heeft de decors, kostuums, rekwisieten, die van de stichting Het Nationale Ballet en die van De Nederlandse Opera verzekerd voor een bedrag van € 44.379.200. De stichting draagt bij in de verschuldigde premie.

6. TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING

1. Directe opbrengsten 6.1

1.1 Publieksinkomsten

	begroting <u>2008</u>	rekening <u>2008</u>	rekening <u>2007</u>
1.1.1 Recettes	2.559	2.371	2.774
1.1.2 Partages/garanties/uitkoopsommen	419	661	469
1.1.3 Buitenlandse tournees	141	-	8
1.1.4 Verkoop programmaboeken	43	47	58
1.1.5 Overige publieksinkomsten	25	26	66
1.1.6 Radio/TV/CD vergoeding	-	-	25
1.1.7 Uitkopen en Bedrijfsoptreden	<u>75</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal	<u>3.188</u>	<u>3.105</u>	<u>3.400</u>

De recettes/uitkopen/buitenlandse tournees zijn begroot op basis van 99 voorstellingen met een gemiddelde opbrengst van € 31.500. Er zijn binnen deze categorie in totaal 92 voorstellingen gegeven. De werkelijke opbrengst per voorstelling is in 2008 gemiddeld € 33.000. De daling in het aantal voorstellingen wordt veroorzaakt doordat een tournee naar Zuid-Afrika niet is doorgegaan. De daling in de recettes wordt veroorzaakt doordat vijf voorstellingen van *Coppelia* op basis van uitkoop zijn verkocht, het ontvangen uitkoopbedrag ad. € 225.000 is verantwoord onder 1.1.2. partages/ garanties/ uitkoopsommen. Dit is mede de verklaring dat de realisatie van inkomsten uit partages/garanties en uitkoopsommen € 242.000 hoger is dan begroot.

12 Overige inkomsten

	Begroting <u>2008</u>	rekening <u>2008</u>	rekening <u>2007</u>
1.2.1 Sponsorbijdragen	-	-	-
1.2.2 Verhuur/verkoop producties	48	76	1
1.2.3 Productiesponsoring	-	-	251
1.2.4 Uitkopen en bedrijfsoptreden	75	-	100
1.2.5 Tournees sponsorbijdrage	25	-	25
1.2.6 Opbrengsten zakelijke markt	325	437	260
1.2.7 Opbrengsten particuliere markt	<u>50</u>	<u>50</u>	<u>-</u>
Totaal	<u>523</u>	<u>563</u>	<u>637</u>

1.2.2. Verhuur/ verkoop producties

Verhuur/verkoop productie betreft verhuur van de productie *Onjegin* aan Houston Ballet Foundation.

1.2.4 Bijdrage HNB plus voor tournee

De bijdrage HNB plus voor tournees is voor 2008 niet gerealiseerd omdat de tournee naar Zuid-Afrika niet is doorgegaan. De opbrengsten uit de zakelijke en particuliere markt zijn door HNB Plus gegenereerd.

1.2.7 Opbrengst particuliere markt

De opbrengst particuliere markt betreft de bijdrage van HNB Plus voor de productie *Coppelia*.

2. Indirecte opbrengsten 6.2

	begroting <u>2008</u>	rekening <u>2008</u>	rekening <u>2007</u>
2.1 Bartering	50	118	147
2.2 Diverse opbrengsten	10	67	6
2.3 Bijdrage in de organisatiekosten door derden	<u>60</u>	<u>79</u>	<u>40</u>
Totaal	<u>120</u>	<u>264</u>	<u>193</u>

2.1 Bartering

Het door de afdeling marketing gegenereerde voordeel uit bartering is dit boekjaar € 118.000 en is ingezet voor diverse campagnes.

2.2 Diverse opbrengsten

De diverse opbrengsten betreffen o.a. een bijdrage van de Louise van der Velde Stichting voor de productie Sleeping Beauty ad € 17.000. Het overige deel heeft betrekking op nagekomen baten 2007.

2.3 Bijdragen in organisatiekosten door derden

Een aantal medewerkers van de afdeling Marketing van HNB verrichten werkzaamheden ten behoeve van de vriendenstichting HNB Plus. De personele kosten van deze medewerkers worden voor een deel doorbelast aan HNB Plus.

3. Bijdragen 6.3

	<u>begroting</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2007</u>
3.1 Structurele subsidie Ministerie van OCenW	5.278	5.339	5.163
3.2 Structurele subsidie Gemeente Amsterdam	5.239	5.385	5.164
3.3 Structurele subsidie Ministerie van OCenW t.b.v. DOD	<u>34</u>	<u>35</u>	<u>33</u>
Totaal	<u>10.551</u>	<u>10.759</u>	<u>10.360</u>

3.1 Structurele subsidie Ministerie van OCenW

De toename van de structurele subsidie ten opzichte van de begroting bedraagt € 61.000. De werkelijke subsidie is hoger doordat in de begroting een subsidiebijstelling is gehanteerd van 2,5% voor het loon- en prijsgevoelige deel gezamenlijk. In de werkelijkheid bedroeg de bijstelling 3,609% voor het loon- en prijsgevoelige deel en 2,357% voor het prijsgevoelige deel.

3.2 Structurele subsidie Gemeente Amsterdam

De toename van de structurele subsidie ten opzichte van de begroting bedraagt € 146.000. De werkelijke subsidie is hoger doordat in de begroting een subsidiebijstelling is gehanteerd van 1,5% voor het loon- en prijsgevoelige deel gezamenlijk. In de werkelijkheid bedroeg de bijstelling 1,5% en aanvullend 2,75%.

4. Beheerlasten: Personeelslasten 6.4

	<u>begroting</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2007</u>
4.1 Directie	127	135	285
4.2 Publiciteit en Marketing	404	434	384
4.3 Stafdiensten	247	164	157
4.5 Overige personeelskosten			
4.5.1 Onkostenvergoedingen	2	3	3
4.5.2 Reiskostenvergoedingen	11	14	11
4.5.3 Wervingskosten	5	4	24
4.5.4 Cursussen en opleidingen	3	2	1
4.5.5 Ondernemingsraad	34	26	33
4.5.6 Bijdrage artiestenfoyer	54	55	53
4.5.7 Overigen	8	-55	8
4.6 Uitbesteed werk aan Het Muziektheater			
4.6.1 Personeel en Organisatie	219	208	206
4.6.2 Centrale Afdeling Financiën	242	237	260
4.6.3 Automatisering	71	72	74
4.6.4 Educatie	<u>64</u>	<u>67</u>	<u>70</u>
Totaal	<u>1.491</u>	<u>1.366</u>	<u>1.569</u>

4.3 Stafdiensten

De personeelslasten voor de stafdiensten zijn € 83.000 lager dan begroot. Dit komt door het niet vervullen van vacatures voor onder andere een production administrator.

4.5.7 Overigen

Betreft vrijval reservering vakantiedagen.

5. Beheerlasten: Materiële lasten 6.5

	<u>begroting</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2007</u>
5.1 Huisvesting			
5.1.1 Servicekosten Het Muziektheater	260	260	257
5.1.2 Decoropslag	151	169	146
5.1.3 Exploitatie appartementen	15	22	27
5.1.4 Diversen	5	7	18
5.2 Kantoorkosten			
5.2.1 Porti, telefoon e.d.	50	55	54
5.2.2 Verzekeringen	35	41	38
5.2.3 Accountantskosten	30	32	29
5.2.4 Reis- en verblijfkosten	18	19	18
5.2.5 Representatiekosten	15	11	17
5.2.6 Kosten automatisering	2	2	1
5.2.7 Externe advieskosten	30	14	47
5.2.8 Kantoorbenodigdheden	28	33	28
5.2.9 Lidmaatschappen	90	92	90
5.2.10 Diversen	11	16	12
5.2.11 Onvoorzien	30	36	188
5.3 Publiciteitskosten			
5.3.1 Algemene publiciteit	214	142	142
5.4 Afschrijvingen			
5.4.1 Afschrijvingen boekjaar	<u>25</u>	<u>18</u>	<u>19</u>
Totaal	<u>1.009</u>	<u>969</u>	<u>1.131</u>

5.2.9 Lidmaatschappen

Onder lidmaatschappen is opgenomen de bijdrage € 35.000 aan DOD voor het jaar 2008.

5.3.1 Algemene publiciteit

De kosten van algemene publiciteit zijn € 72.000 lager dan begroot. De directie heeft besloten om in 2008 een aantal begrote activiteiten voor de website, vormgeving en merchandising uit te stellen in afwachting van een nieuw mediaplan.

6. Activiteitenlasten: Personeelslasten 6.6

	<u>begroting</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2007</u>
6.1 Specifieke kosten			
6.1.1 Artistieke medewerkers			
6.1.1.1 Choreografie/dramaturgie	144	66	135
6.1.1.2 Ontwerpers	145	92	79
6.1.1.3 Instudeerders	67	85	104
6.1.1.4 Componisten	10	2	13
6.1.1.5 Dramaturgie	9	9	-
6.1.2 Uitvoerend personeel			
6.1.2.1 Dansers, figuranten e.d.	48	125	350
6.1.2.2 Orkesten	296	257	226
6.1.2.3 Dirigenten	170	169	89
6.1.2.4 Musici	19	48	47
6.1.2.5 Losse medewerkers per productie	98	210	111
6.1.2.6 Overig uitvoerend personeel	<u>44</u>	<u>59</u>	<u>61</u>
Totaal specifieke kosten	<u>1.050</u>	<u>1.122</u>	<u>1.215</u>

6.1.1.1 Choreografie/ dramaturgie

De kosten voor choreografie/dramaturgie zijn € 78.000 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat voor het programma *On the Move*, € 34.000, en *Rondom Rudi van Danzig* € 39.000 minder is uitgegeven aan choreografen.

6.1.2.5. Losse medewerkers per productie

De meerdere uitgaven voor losse medewerkers per productie betreffen o.a. additionele medewerkers ingezet voor de realisatie van het decor van *Coppelia* en het herstellen van kostuums voor de *Notenkraker*.

	<u>begroting</u> 2008	<u>Rekening</u> 2008	<u>rekening</u> 2007
6.2 Algemene kosten			
6.2.1 Artistieke directie	131	135	124
6.2.2 Artistieke medewerkers			
6.2.2.1 Muzikale staf	282	284	261
6.2.2.2 Artistieke staf	764	870	806
6.2.3 Uitvoerend personeel			
6.2.3.1 Dansers	4.359	4.370	4.051
6.2.4 Overig personeel	227	271	235
6.2.5 Voormalig personeel			
6.2.5.1 Voormalig personeel	-	-	-
6.2.5.2. Toekomstige jubileumuitkeringen	-	12	7
6.2.6 Overige personeelskosten			
6.2.6.1 Onkostenvergoedingen	86	86	84
6.2.6.2 Reiskostenvergoedingen	1	2	2
6.2.6.3 Cursussen en opleidingen	5	9	6
6.2.6.4 Overigen	12	15	12
6.2.7 Uitbesteed werk aan Het Muziektheater			
6.2.7.1 Technische Organisatie			
6.2.7.1.1 Directie, secretariaat en projecten & planning	135	144	128
6.2.7.1.2 Decorcentrum	449	322	226
6.2.7.1.3 Rekwisietendienst	124	123	98
6.2.7.1.4 Toneeldienst	793	806	777
6.2.7.1.5 Belichtingsdienst	658	585	564
6.2.7.1.6 AVC-dienst	150	115	137
6.2.7.2 Kostuumafdelingen en Kap & Grime			
6.2.7.2.1 Directie	32	31	27
6.2.7.2.2 Kostuumafdeling	770	790	713
6.2.7.2.3 Kap & grime	105	46	44
6.2.7.2.4 Kostuumafdeling DNO	-	7	5
6.2.7.3 Productie- en voorstellingsleiding	189	201	190
6.2.7.4 Reservering t.b.v. TOM en KKG	34	-	-
6.2.8 Onvoorzien	<u>25</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal algemene kosten	<u>9.331</u>	<u>9.224</u>	<u>8.497</u>
Totaal	<u>10.381</u>	<u>10.346</u>	<u>9.712</u>

6.2.2.2 Artistieke staf

De overschrijding van de personele kosten van de artistieke staf met € 106.000 betreft de uitbreiding van de formatie met onder andere een choreoloogist.

6.2.7.1.2 Decorcentrum

De kosten van het uitbesteed werk aan het Decorcentrum zijn € 127.000 lager dan begroot. De kosten voor de vervaardigen van decors voor de producties *Coppelia*, *Romeo & Julia on tour* en *Rondom Rudi van Danzig* zijn € 177.000 lager dan begroot. Daarentegen zijn de kosten voor het vervaardigen van het decor van *Giselle* € 51.000 hoger dan begroot, doordat het decorcentrum anders dan begroot eerder van start is gegaan met de vervaardiging van het decor voor de productie die in februari 2009 in première gaat. Op basis van de grondslagen voor resultaatverantwoording worden de kosten van het decorcentrum verantwoord in het jaar waarin ze worden gemaakt.

6.2.7.1.5. Belichtingsdienst

De kosten van de belichtingsdienst zijn € 73.000 lager dan begroot. Deze daling wordt niet specifiek veroorzaakt door een productie, maar is verspreid over diverse producties.

7. Activiteitenlasten: Materiële lasten 6.7

	begroting <u>2008</u>	rekening <u>2008</u>	rekening <u>2007</u>
7.1 Specifieke kosten			
7.1.1 Voorbereiding			
7.1.1.1 Materiële productiekosten	779	650	376
7.1.1.2 Huur repetitieruimtes	13	-	50
7.1.1.3 Reis-,verblijf- en transportkosten	75	95	88
7.1.1.4 Muziekmaterialen	8	4	8
7.1.2 Uitvoering			
7.1.2.1 Zaalhuur	16	26	61
7.1.2.2 Vestiaire- en bespreekgeld	260	267	297
7.1.2.3 Choreografische rechten	48	78	123
7.1.2.4 Muziekrechten	135	107	180
7.1.2.5 Huur muziekmaterialen en muziek-instrumenten	39	31	37
7.1.2.6 Reis- en verblijfkosten reisvoorstellingen	256	143	111
7.1.3 Publiciteit			
7.1.3.1 Productiegerichte publiciteit	390	382	474
7.1.3.2 Kosten programmaboeken e.d.	<u>33</u>	<u>44</u>	<u>50</u>
Totaal specifieke kosten	<u>2.052</u>	<u>1.827</u>	<u>1.855</u>
7.2 Algemene kosten			
7.2.1 Voorbereiding			
7.2.1.1 Video- en audioarchief	10	1	-
7.2.1.2 Reis- en verblijfkosten	17	23	21
7.2.1.3 Overige kosten	7	1	1
7.2.1.4 TV-registraties	-	25	44
7.2.2 Bijdrage in investeringen in Het MT	10	-	4
7.2.3 Afschrijvingen			
7.2.3.1 Afschrijvingen boekjaar	3	3	1
7.2.3.2 Resultaat verkoop vaste activa	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>2</u>
Totaal algemene kosten	<u>47</u>	<u>53</u>	<u>73</u>
Totaal	<u>2.099</u>	<u>1.880</u>	<u>1.928</u>
Totaal activiteitenlasten	<u>12.480</u>	<u>12.226</u>	<u>11.640</u>

7.1.2.6 Reis- en verblijfkosten reisvoorstellingen

De reis- en verblijfkosten inzake reisvoorstellingen zijn € 113.000 lager dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de tournee naar Zuid Afrika die niet is doorgedaan.

8. Rentebaten 6.8

	<u>begroting</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2008</u>	<u>rekening</u> <u>2007</u>
8.1 Rentebaten	<u>30</u>	<u>86</u>	<u>59</u>

De renteopbrengsten zijn € 56.000 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat in de begroting met een laag rentepercentage is gerekend. In de werkelijkheid heeft de stichting kunnen profiteren van een gunstig renteklimaat.

Overige toelichtingen

Bezoldiging directie

De directie van de stichting bestaat uit twee leden, een zakelijk en een artistiek directeur. De totale bezoldiging inclusief de werkgeverspremies van deze twee directieleden bedroeg in 2008 € 271.000.

De toelichting op de personele bezetting is opgenomen in het bestuursverslag op pagina 8.

Gelieerde stichtingen

Stichting Het Nationale Ballet Plus is gelieerd aan de stichting. Het Nationale Ballet Plus bevordert en ondersteunt de activiteiten van de stichting. Zij doet dit met name door het aantrekken van sponsorgelden. De jaarrekening van Het Nationale Ballet Plus wordt separaat meegezonden.

Stichting Ballet Festivals en Projecten is gelieerd aan de stichting. Ballet Festivals en Projecten bevordert en ondersteunt de activiteiten van de stichting. Zij doet dit met name door het werven van middelen ten behoeve van de organisatie van festivals en projecten met balletvoorstellingen. De jaarrekening van de stichting Ballet Festivals en Projecten wordt separaat meegezonden.

7. ACCOUNTANTSVERKLARING

Aan de directie van Stichting Het Nationale Ballet
te Amsterdam

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Thomas R. Malthusstraat 5
1066 JR Amsterdam
Postbus 90357
1006 BJ Amsterdam
Telefoon (020) 568 66 66
Fax (020) 568 68 88
www.pwc.com/nl

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag op pagina 21 tot en met 36 opgenomen jaarrekening 2008 van Stichting Het Nationale Ballet te Amsterdam bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de exploitatierekening over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 voor organisaties zonder winststreven. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de directie van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Nationale Ballet per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 voor organisaties zonder winststreven.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Tevens zijn wij nagegaan of het jaarverslag van de Raad van Toezicht en het bestuursverslag voorzover wij kunnen beoordelen verenigbaar is met de jaarrekening.

Amsterdam, 27 april 2009
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. N.J. van der Wal RA

8. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM EN RESULTAATBESTEMMING

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van substantiële invloed kunnen zijn op de financiële positie van de stichting.

Bestemming resultaat

Het exploitatieresultaat over 2008 bedraagt € 215.741 en is als volgt bestemd:

Toevoeging bestemmingsfonds OCenW	79.804
Toevoeging bestemmingsreserve toekomstige producties	135.937
	<hr/>
	<u>215.741</u>

De jaarrekening 2008 is in de vergadering van de Raad van Toezicht op 20 april 2009 goedgekeurd en vervolgens door de directie vastgesteld.

BIJLAGE 1

Personele mutaties 2008

In 2008 zijn de volgende medewerkers van Het Nationale Ballet uit dienst getreden.

DANSERS

Naam	functie	uit dienst per
E.A. Cavalotti	2e solist	1-8-2008
J.M. Crandall	Corps de Ballet	1 -8-2008
C.M. Dummond	Corps de Ballet	1 -8-2008
S.A.M. Hermouet	2° solist	1-8-2008
L. Hidalgo Andia	Corps de Ballet	1-8-2008
D.Y. Kromopawiro	Coryphee	1-9-2008
J. Madej	Corps de Ballet	1-8-2008
A. Maksakov	Corps de Ballet	2-1-2008
T.K. Michalczyk	Coryphee	1-8-2008
N.A. Mishoe	Coryphee	1-8-2008
K.N. Pettersen	Corps de Ballet	1-12-2008
Nicolas Rapaic	2° solist	1-8-2008
Nicky Terpstra	Adspirant	2-1-2008
A. Yachmenikov	2° solist	1-8-2008
E.J. Zabala Martin	Coryphee	1-8-2008

In 2008 zijn de volgende medewerkers bij Het Nationale Ballet in dienst getreden.

DANSERS (19)

Naam	functie	in dienst per
N. Agvanean	adspirant	28-7-2008
C.L. O'Donnell Barber	adspirant	1-12-2008
E.G. Ellis	corps de ballet	1-12-2008
A.P. Hellinckx	coryphée	28-7-2008
C.L. Herd	solist	28-7-2008
G.W. Hill	corps de ballet	28-7-2008
A. Kamemoto	adspirant	1-11-2008
H.K. de Klein	adspirant	28-7-2008
C. Kraal	corps de ballet	28-7-2008
A.J. Loxton	adspirant	28-7-2008
A.C. Mukhamedov	adspirant	1-12-2008
R.D.G. Ocampo	coryphée	28-7-2008
M.S. Pawlicki Sinclair	corps de ballet	28-7-2008
S.N. Poss	adspirant	28-7-2008
SPH Quintyn	corps de Ballet	10-1-2008
S. Radetsky	solist	1-9-2008
C.K. Weisler	corps de ballet	1-12-2008
W.M.F. Wijkstra	adspirant	28-7-2008
N. Yanowsky D. de Robles	grand sujet	28-7-2008

STAF (3)

Naam	functie	in dienst per
K.J. Schoonderwoerd	Zakelijk directeur	1-3-2008
L. Kolker	Medewerker fondsenwerving	10-6-2008
A.C. Koolschijn	coördinator fondsenwerving	15-8-2008

SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT EN DIRECTIE/BESTUUR

achternaam	voornaam (plus overige initialen)	m/v	geboortejaar	functie	datum aanstelling	datum aftreden	termijn
------------	---	-----	--------------	---------	----------------------	----------------	---------

Raad van Toezicht

Kok	Wim	m	1938	voorzitter RvT	01-07-2003		2
Elburg	Astrid Y.	v	1958	lid RvT	01-05-2001		2
Tijssen	Hans J.A.	m	1943	lid RvT	01-10-2001	01-08-2008*	2
Gerritsma	Annemieke M.	v	1945	lid RvT	01-04-2008		1
Hoogervorst	Hans J.F.	m	1956	lid RvT	01-04-2008		1
Langius	Bernadette J.M.	v	1960	lid RvT	01-04-2008		1

* Om gezondheidsredenen eervol ontslag verleend

Directie/Bestuur

Brandsen	Ted H.J.	m	1959	artistiek directeur	01-08-2003		
Schoonderwoerd	Stijn K.J.	m	1966	zakelijk directeur	01-04-2008		

Hoofd- en nevenfuncties Raad van Toezicht

De heer Kok is voormalig Minister-President, Minister van Staat. Hij is commissaris en bestuurslid bij diverse bedrijven en non-profitinstellingen.

Mevrouw Elburg is lid Raad van Toezicht bij de VPRO en Salto en heeft zitting in de ledenraad van de Rabobank Amsterdam e.o.

Mevrouw Gerritsma is voorzitter van de Stichting Nederlands Vocaal Laboratorium, voorzitter RvT Stichting FREEM Rotterdam, voorzitter Stichting Maurits Binger Instituut en lid RvT van Advies Dutch Directors Guild

De heer Hoogervorst heeft als hoofdfunctie is voorzitter Bestuur Autoriteit Financiële Markten en is voormalig Minister van Financiën en Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Hij is voorzitter van de Mondriaan Stichting en bestuurslid bij diverse bedrijven

Mevrouw Langius is Directeur ABN AMRO Private Banking Nederland. Zij is lid Raad van Toezicht PLAN Nederland en lid bestuur Kunststichting ABNAMRO.

Nevenfuncties Directie/Bestuur

De heer Brandsen is voorzitter van de Commissie Dansbeurzen van het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten.

De heer Schoonderwoerd is bestuurslid Kunst & Zaken.

